

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Diplomová práce

Finanční zabezpečení na stáří

Financial security for retirement

Bc. Veronika Chudáčková

Plzeň 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Finanční zabezpečení na stáří“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 15. dubna 2023

v. r. *Veronika Chudáčková*

Zásady pro vypracování práce

1. Vytvořte úvod do základní problematiky finančního zabezpečení na stáří, definujte cíl a metodiku řešení.
2. Zpracujte teoretická východiska k problematice finančního zabezpečení na stáří v ČR a v zahraničí.
3. Na konkrétních modelových příkladech demonstруйте pomocí metody komparace možnosti finančního zabezpečení na stáří.
4. Shrňte řešenou problematiku a odhadněte možný budoucí vývoj.

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce Ing. Janě Šturcové, Ph.D., především za její ochotu, vstřícnost při konzultacích, cenné rady a za odborné vedení při zpracování diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	7
Cíl a metodika.....	8
1 Penzijní systémy	9
1.1 Průběžný systém financování (PAYG).....	9
1.2 Fondové financování systému	10
1.3 Srovnání průběžné a kapitálové metody financování systému.....	11
1.4 Typy penzijních plánů	13
2 Důchodový systém v České republice.....	15
2.1 Důchodové pojištění – I. pilíř.....	15
2.1.1 Poskytované důchody v rámci důchodového pojištění	16
2.1.2 Zákonné podmínky pro přiznání důchodu	17
2.1.3 Financování důchodového pojištění.....	20
2.1.4 Účast na důchodovém pojištění.....	21
2.1.5 Pojistné	22
2.1.6 Výplata důchodu	26
2.1.7 Zhodnocení důchodového pojištění	28
2.2 Důchodové spoření – II. pilíř.....	28
2.2.1 Penzijní společnosti.....	30
2.2.2 Výplata dávek.....	31
2.2.3 Zhodnocení II. pilíře.....	31
2.3 Doplnkové penzijní spoření – III. Pilíř.....	32
2.3.1 Charakteristiky třetího pilíře	32
2.3.2 Penzijní společnosti.....	33
2.3.3 Příspěvky	35

2.3.4	Výplata dávek	39
2.3.5	Zhodnocení doplňkového penzijního spoření.....	39
2.4	Demografický vývoj.....	40
3	Finanční produkty vhodné pro zabezpečení ve stáří.....	42
3.1	Stavební spoření	42
3.2	Životní pojištění	43
3.3	Spořicí účet.....	45
4	Komparace českého a švédského důchodového systému	47
4.1	Švédský důchodový systém	47
4.2	Srovnání českého a švédského důchodového systému	49
5	Modelové situace finančních produktů zabezpečení se na stáří.....	51
5.1	Parametry modelových situací	52
5.2	Doplňkové penzijní spoření	53
5.2.1	Modelový příklad 1	54
5.2.2	Modelový příklad 2.....	56
5.2.3	Modelový příklad 3.....	58
5.2.4	Daňové výhody	60
5.2.5	Změny v doplňkovém penzijním spoření	62
5.3	Otevřené podílové fondy.....	63
5.3.1	Modelový příklad 1	64
5.3.2	Modelový příklad 2.....	66
5.3.3	Modelový příklad 3.....	68
5.4	Spořicí účet.....	69
5.4.1	Modelový příklad 1	70
5.4.2	Modelový příklad 2.....	72
5.4.3	Modelový příklad 3.....	73

5.5	Starobní důchod.....	74
5.5.1	Modelový příklad 1	75
5.5.2	Modelový příklad 2	76
5.5.3	Modelový příklad 3	77
5.6	Porovnání a zhodnocení jednotlivých modelových příkladů	79
5.6.1	Modelový příklad 1	79
5.6.2	Modelový příklad 2	80
5.6.3	Modelový příklad 3	81
5.6.4	Zhodnocení jednotlivých modelových příkladů.....	81
	Závěr.....	83

Seznam použité literatury

Seznam tabulek

Seznam grafů

Abstrakt

Abstract

Úvod

Problematika důchodového systému se týká všech subjektů ekonomiky, ať už se jedná o samotného obyvatele, zaměstnavatele, i stát. V současné době se Česká republika potýká s nejdůležitějším problémem, a to s nepříznivým demografickým vývojem, jenž má negativní dopad na důchodový systém. Důsledkem nepříznivého demografického vývoje populace stárne a ekonomicky aktivních obyvatel ubývá, zato přibývá obyvatel v důchodovém věku majících nárok na starobní důchod. Ekonomicky aktivní obyvatelé odvádějí do státního rozpočtu část svých příjmů, ze kterých se následně vyplácejí dávky současným penzistům, avšak tyto vyplácené důchody jsou pro spoustu obyvatel stěžejním anebo jediným zdrojem jejich příjmů v důchodu. Pravidelně dochází k valorizaci vypočteného starobního důchodu, a to v závislosti na růstu reálných mezd a rovněž na rostoucích cenách za zboží a služby. V září 2022 došlo již k druhé mimořádné valorizaci vlivem vysoké inflace. Výše starobního důchodu za rok 2022 činila 18 500 Kč. Od počátku roku 2023 došlo opět k navýšení všech důchodů, tedy došlo k navýšení nejen starobních, ale i invalidních a pozůstalostních. Jednalo se o řádnou valorizaci, což znamená, že se zvyšovaly obě složky důchodů, a to jak základní výměra, tak i procentní výměra. Přidáno dostali všichni, bez ohledu na to, kolik nyní pobírají, o 140 korun z původních 3 900 Kč na 4 040 Kč. K tomu se zvedla i procentní výměra, a to o 5,1 procenta. V lednu 2023 byla průměrná výše starobního důchodu stanovena ve výši 19 500 Kč, v průměru došlo tedy k navýšení o 825 korun. Nicméně se ve skutečnosti každý důchod zvýšil jinak, a tedy důchod ve výši 13 000 Kč se od ledna 2023 zvýšil o 605 Kč a důchod ve výši 18 000 Kč se zvedl o 860 Kč. Navíc od ledna 2023 se do výše starobního důchodu promítlo i tzv. výchovné, tedy odměna 500 Kč měsíčně za každé vychované dítě.

Cíl a metodika

Hlavním cílem diplomové práce bude identifikovat jednotlivé varianty zabezpečení se na stáří formou tří vybraných finančních produktů a varianty porovnat. Dílčím cílem bude doporučit vhodný produkt potenciálnímu klientovi, a to na základě propočtu získaných dat a informací od finančního poradce.

Diplomová práce bude vycházet z teoretických pramenů, kdy bude nejprve popsán penzijní systém a přístupy k problematice financování penzijních systémů, dále bude vymezen důchodový systém v České republice, v rámci kterého budou definovány základní pilíře českého důchodového systému. Bude popsán první pilíř důchodového systému jakožto důchodové pojištění, jeho financování, účast a výplata důchodu, následně budou zhodnoceny jeho výhody a nevýhody. Zmíněn bude rovněž zrušený druhý pilíř jakožto důchodové spoření. Posledním, a tedy třetím zmíněným pilířem tvořící český důchodový systém, bude doplňkové penzijní spoření a jeho charakteristiky a výplata dávek. Také budou zmíněny finanční produkty vhodné pro zabezpečení se ve stáří. Budou vybrány tři finanční produkty, a to doplňkové penzijní spoření, podílové fondy a spořicí účet a popsána jejich charakteristika. Rovněž bude zmíněno porovnání českého a švédského penzijního systému. Pro praktickou část budou využita data a informace, jež budou získána od finančního poradce. V rámci finančního zabezpečení na stáří budou vytvořeny jednotlivé varianty modelových příkladů pro potenciálního účastníka, který si bude spořit na důchod formou třech vybraných finančních produktů pro zajištění se na stáří. Na modelových příkladech bude demonstrována doba spoření si na stáří po dobu 30, 10 a 5 let do třech vybraných finančních produktů. Následně budou ve všech třech modelových příkladech varianty mezi sebou porovnány a potenciálnímu klientovi stanoveno doporučení ohledně výhodnější varianty spoření si na stáří.

1 Penzijní systémy

Existuje řada pohledů a přístupů k problematice financování penzijních systémů a v zásadě se dle Nahodila (2009, s. 237) rozlišují dva základní způsoby financování penzijních systémů, a to průběžné financování, tzv. Pay-as-you-go (PAYG) a fondové financování systému pomocí kapitalizovaného fondu. Gregorová (1998, s. 87) uvádí, že je průběžný systém financování financován ze státního rozpočtu a jedná se o tzv. důchodové zabezpečení. Jedinec, který se účastní tohoto systému, není povinen platit pojistné – tzn., že jedinec sám přímo neparticipuje na tvorbě zdrojů, ze kterých jsou dávky vypláceny. Stát tedy produkuje prostředky na výplatu dávek formou přerozdělování státního rozpočtu. V tomto případě jsou primárním zdrojem dávek vybrané daně. Fondový systém dle Klazara (2011, s. 72) funguje na principu úložek, pojistného a na úsporách jedince, jež byly do systému vloženy v minulosti. Postupem času se na úložkách shromáždily úroky.

Charakteristika jednotlivých penzijních systémů a jejich porovnání bude obsahem následujících podkapitol.

1.1 Průběžný systém financování (PAYG)

Janda (2012, s. 39) i Gregorová (1998, s. 54) definují průběžný způsob financování penzijních systémů jako systém, který funguje na principu tzv. mezigenerační solidarity a zakládá se na sociální solidaritě mezi generacemi ekonomicky aktivního obyvatelstva a obyvatelstva pobírajícího dávky. Tento systém je financován z prostředků ekonomicky aktivních obyvatel, kdy za pomoci solidarity mezi generacemi dochází ke shromáždění finančních prostředků a k okamžitému přerozdělení ve prospěch ekonomicky neaktivnímu obyvatelstvu, tj. současným penzistům.

Tato metoda průběžného financování je využívána zejména při financování základního pilíře důchodového systému, a to důchodového pojištění. Základem této metody je rozpočet, ve kterém dochází k bilancování příjmů a výdajů za každé finanční období. Cílem je zabezpečit, aby rozpočet nebyl deficitní. Pokud se systém financování penzijních systémů nachází ve schodku, neznamená to nedostatek finančních prostředků ze strany státu na výplatu starobních, invalidních a pozůstalostních důchodů. V takovéto situaci se musí použít jiné zdroje financování, aby pokryly vyšší výdaje na důchody

(Ministerstvo financí ČR, 2022). Metoda průběžného financování má jak své výhody, tak i své nevýhody.

System je závislý a značně citlivý na demografickém vývoji a na politickém vývoji. Nevýhodou se tedy jeví stárnutí populace, kdy počet ekonomicky aktivních obyvatel klesá, a naopak přibývá těch, kteří mají nárok na starobní důchod. Vláda je nicméně omezená ve valorizaci dávek důchodového pojištění, a proto dochází k zvyšování požadavků na pojistné, jež musí pokrývat výdaje na rostoucí počet důchodů (Finance.cz; n. d.; Janda, 2012, s. 40). Nevýhodou se rovněž jeví povinná účast na důchodovém pojištění za striktně daných jednotných podmínek. Tyto dva limitující faktory snižují jednak možnost vlastního výběru jednotlivce a jednak vedou ke snížení individuálně získané životní úrovně (Finance.cz, n. d.; Gregorová, 1998, s. 90). Povinná účast je též chápána jako nedostatek umožňující jedinci z tohoto systému vystoupit a zabezpečit si budoucnost jinou metodou (Gregorová, 1998, s. 89).

Na druhé straně má metoda průběžného financování i své výhody, jako například okamžitou výplatu dávek, možnost uplatnění redistribuce anebo minimální vliv inflace (Finance.cz, n. d.; Krebs et al., 2015, s. 205). Nespornou výhodou je i povinný charakter příspěvků, díky kterému jsou budoucí platby zaručeny. Příspěvky jsou stanovené procentní sazbou ze mzdového objemu, a tedy s růstem mzdy rostou a naopak (Gregorová, 1998, s. 90).

1.2 Fondové financování systému

Metoda kapitálového financování je založena zcela na fondovém principu a je využívána zejména v oblasti financování doplňkových penzijních systémů. Tento systém je založen na principu, že si jednotlivci ze zaplacených příspěvků vytvářejí kapitálové rezervy, jež jsou následně použity na profinancování vlastních důchodů. Tyto rezervy by měly být schopny pokrýt veškeré náklady související s vyplácením dávek, a to jednak z dávek již poskytovaných, tak rovněž z dávek, na které vznikne jednotlivcům nárok teprve až v budoucnosti. Zaplacené příspěvky jsou spořeny, dochází tedy k tvorbě kapitálu. Důchodový systém financovaný prostřednictvím metody kapitálového financování vyžaduje relativně delší dobu, aby mohl začít naplňovat svoji funkci, a tedy poskytovat patřičné dávky. V případě takto vytvořeného kapitálu, jenž není v příslušném období vynaložen právě na dávky, ho lze použít pro investování a plynoucí výnos z této investice využít v důchodovém systému ke zvýšení úrovně dávek či k pokrytí nákladů

na vyplacené dávky (Blažek & Vrabcová, 2019, s. 133; Gregorová, 1998, s. 92–93; Krebs et al., 2015, s. 205). Jak uvádí Ochrana, Pavel & Vitek (2010, s. 160), prostředky vytvořeného kapitálu se investují do cenných papírů, zejména pak do dluhopisů a akcií.

Metoda kapitálového financování popisuje, stejně jako metoda průběžného financování, výhody a nevýhody, resp. rizika. Krebs et. al. (2015, s. 205) spatřuje za výhody této metody menší citlivost na demografický vývoj, není na něm tedy zcela nezávislý, pozitivní vliv na trh práce a pozitivní vliv na kapitálové trhy. Naproti tomu Gregorová (1998, s. 92) považuje za výhodu této metody fakt, že jednotlivce dostane po vzniku náležité sociální události zpět přesně to, co ve formě příspěvků v rámci systému zaplatil. Vložené peněžní prostředky a jejich zhodnocování se neobejde bez rizika, tudíž je tato metoda nákladnější na tvorbu rezerv a požaduje správný výdaje (Peková, Jetmar, & Toth, 2019, s. 526). Za výraznou výhodu se považuje i možnost pojištěnce si vybrat, v jaké výši bude platit své příspěvky, jelikož účast v tomto systému není povinná, rovněž tak může ukončit svou účast v systému, aniž by ztratil své vložené zdroje (Gregorová, 1998, s. 93). Zásadním rizikem kapitálového financování je dle Krebse et. al. (2015, s. 206) riziko kapitálového trhu, neboť se příspěvky odváděné do systému odvíjí od prakticky neodhadnutelné míry inflace, ale i úrokové míry, a tedy neschopnost chránit jednotlivce před důsledky inflace. Reálná hodnota v budoucnu vyplácených penzí je nepředvídatelná. Za další nevýhody lze považovat problematiku zabezpečení nízkopříjmových skupin, protože jejich nízké příjmy jim neumožňují si naspořit na stáří a přerozdělení důchodů je pak v rámci tohoto systému nereálné, neboť nedostatek důchodu by musel být hrazen státem z jeho daňových příjmů.

1.3 Srovnání průběžné a kapitálové metody financování systému

Je obtížné definovat, která ze dvou výše uvedených základních možností financování penzijních systémů, tj. metoda průběžného a metoda kapitálového financování, je výhodnější. Chceme-li tyto dvě metody porovnat, je bezesporu nezbytné porovnat jejich výhody a nevýhody, respektive rizika (Gregorová, 1998, s. 94). Charakteristiky výhod a nevýhod, respektive rizik jsou součástí následující tabulky 1.

Tab. 1: Výhody a nevýhody (rizika) základních metod financování penzijních systémů

	Průběžné financování	Kapitálové financování
Výhody	<ul style="list-style-type: none"> - okamžitá výplata dávek - možnost uplatnění redistribuce - stabilita systému - nižší náklady na zřízení 	<ul style="list-style-type: none"> - jednotlivý účastník dostane při odchodu do důchodu zpět přesně to, co v rámci systému zaplatil - nižší citlivost na demografický vývoj - pozitivní vliv na kapitálové trhy a trh práce
Nevýhody (rizika)	<ul style="list-style-type: none"> - riziko politické - riziko negativních dopadů na trh práce - riziko nadměrné redistribuce - vytlačování veřejných a soukromých investic 	<ul style="list-style-type: none"> - není předvídatelná míra inflace a úroková míra - problematika zabezpečení nízkopříjmových skupin - vysoké administrativní náklady - značným rizikem je i integrace starších pracujících do systému

Zdroj: Vlastní zpracování dle Krebse et. al. (2015, s. 205–206) a Bezděka (2000, s. 30–39)

Jak uvádí Bezděk (2000, s. 30), na velikost důchodu může mít vliv politické rozhodnutí v rámci politického rizika. Politickému riziku spíše podléhá průběžně financovaný systém nežli systém financovaný kapitálově. Nicméně s názorem, že většímu politickému riziku je více než systém financovaný kapitálově vystaven PAYG systém se plně neztotožňuje Loužek (2014, s. 21). Dle Loužkova (2014, s. 21) názoru může vláda anebo parlament promptně pozměnit podmínky týkající se důchodového pojištění či spoření. Projevem politického rizika jsou u PAYG systému zejména legislativní změny. U kapitálově financovaného systému se politické riziko může projevit v možném zneužití fondů anebo použití k jiným účelům, než kvůli kterým byly založeny. Fungování kapitálové metody financování systému je podřízeno striktní regulaci i doзору. Riziku kapitálového trhu je zcela vystaven kapitálově financovaný systém důchodového zabezpečení, jelikož se příspěvky odváděné do systému odvíjí od míry inflace a úrokové míry, která není prakticky předvídatelná. V rámci investování na mezinárodních finančních trzích je třeba brát v úvahu i riziko plynoucí z fluktuace měnového kurzu (Bezděk, 2000, s. 31).

Všeobecná doporučení směřují k tomu, aby státy co nejdříve přijaly určitá omezení povinných důchodových systémů založených na průběžném financování a snažily se více podporovat spoření na stáří prostřednictvím soukromé důchodové fondy (Krebs

et. al., 2015, s. 206). Dle Gregorové (1998, s. 94–95) se průběžná metoda financování důchodového systému považuje za výhodnou jen tehdy, když v zemi dochází k rychlému ekonomickému růstu a má relativně mladou populaci. V převážné většině vyspělých zemí nicméně dochází zejména ke stárnutí obyvatelstva, a tak je snahou zlepšit spíše financování důchodových systémů a eliminovat rizika základních metod financování těchto systémů.

1.4 Typy penzijních plánů

System důchodového zabezpečení lze dle Loužka (2014, s. 13) klasifikovat dle různých kritérií na:

- povinné nebo dobrovolné,
- veřejné nebo soukromé,
- fondové nebo průběžné,
- pojištění nebo redistribuce.

Rovněž Loužek (2014, s. 13) a Krebs et. al. (2015, s. 206) poukazují na nutnost rozlišování následujících systémů:

- dávkově definované systémy (DB),
- příspěvkově definované systémy (DC),
- hypoteticky příspěvkově definované systémy.

Dávkově definované systémy zaručují určitou výši penzijních dávek, a to zpravidla v závislosti na kombinaci faktorů jako je požadovaná doba přispívání ve formě příspěvků do systému a výše příjmů jedince za dané období. V tomto systému se výše důchodu určuje značně komplikovaným způsobem (Krebs et. al., 2015, s. 206).

Krebs et. al. (2015, s. 206–207) dále uvádí, že **příspěvkově definované systémy** svým účastníkům nezaručují takovou míru jistoty ohledně výše jejich budoucích penzí. Účastníci hradí určenou příspěvkovou sazbu, jejich výše budoucích penzí však závisí nejen na objemu odvedených příspěvků, ale také na míře výnosu vyplývajícího z investování jejich úspor na kapitálovém trhu.

Stanovení měsíční výše důchodu vyplývá z následujícího vztahu:

$$\frac{\text{celková výše naspořené částky}}{\text{počet let očekávané doby života ve věku odchodu do důchodu}} \times 12 \quad (1)$$

Ačkoliv se **hypoteticky příspěvkově definované systémy** řadí mezi značně novou metodu, byl již tento přístup použit např. ve Švédsku. Účastník vlastní v rámci systému individuální účet, na kterém dochází k připisování jeho odvedených příspěvků a jejich zhodnocování v čase. Výše odvedených dávek důchodového pojištění v rámci tohoto systému jednak přímo závisí na celkových (hypotetických) úsporách na účastníkově individuálním účtu a jednak nepřímo závisí na průměrné očekávané délce života nastávajících penzistů. Celkové úspory na individuálních účtech účastníků jsou jen hypotetické, neboť vybrané příspěvky jsou de facto použity na výplatu současných penzistů a k připisování a zhodnocování příspěvků na individuální účty dochází pouze „papírově“ (Krebs et. al., 2015, s. 207).

2 Důchodový systém v České republice

Primárním smyslem a záměrem úpravy důchodových systémů je zabezpečit, aby lidé měli dostatečné příjmy v příslušných sociálních situacích. Do těchto situací se řadí stáří, invalidita, ovdovění a osiření. V převážné většině zemí je zabezpečení jedinců v daných sociálních situacích uskutečňováno pomocí tří rovin, tj. v tzv. třech pilířích důchodového systému (Gregorová, 1998, s. 53). V současné době se český důchodový systém skládá ze dvou pilířů, a to z I. pilíře a ze III. pilíře. Jedná se tedy o kombinaci veřejného a kapitalizovaného sektoru. I. pilíř tvoří povinné důchodové pojištění, které je zajišťované státem či veřejnými institucemi vlastněnými státem, a III. pilíř je tvořen doplňkovým penzijním spořením. Doplňkové penzijní spoření nahradilo předešlé penzijní připojištění se státním příspěvkem a v podstatě jde spíše o doplněk k prvnímu pilíři. Klient si v rámci tohoto pilíře shromažďuje peněžní prostředky na základě individuálních investic a úspor (Rytířová, 2013, s. 6–10). Tento pilíř je založen na individuálním vztahu mezi jedincem a institucí, jež skýtá obdobné možnosti (Gregorová, 1998, s. 68). Od 1. 1. 2013 do 1. 1. 2016 spadal do důchodového systému tzv. II. pilíř – důchodové spoření (Škvára, 2016, s. 10). Tento pilíř znázorňoval nadstavbu, v níž bylo možné poskytovat dávky zajišťující vyšší úroveň než u důchodového pojištění (Gregorová, 1998, s. 58). Byla zde možnost si spořit na osobní důchodový účet, na němž byla spořena část odvodů do I. pilíře současně s vlastním příspěvkem (Rubeš, 2013, s. 41). Následující podkapitoly se budou podrobněji věnovat jednotlivým pilířům.

2.1 Důchodové pojištění – I. pilíř

Důchodové pojištění tvoří základní pilíř důchodového systému. Řídí se zákonem č. 155/1995 sb., o důchodovém pojištění a lze jej popsat pomocí několika základních zásad. Účelem tohoto pojištění je zabezpečit pojištěnce ve stáří, invaliditě nebo v případě úmrtí manžela/manželky či rodičů. Na základě podmínek stanovených českými právními předpisy je při splnění podmínek účast na důchodovém pojištění povinná prakticky pro všechny ekonomicky aktivní osoby. Po splnění podmínek stanovených předpisy pak občanu náleží nárok na výplatu důchodu, kdy jeho vyplácení provádí stát (Rytířová, 2013, s. 11–12).

Tento pilíř je financován pomocí systému průběžného financování a dávky jsou garantovány státem. Důchodové pojištění je založeno na sociální solidaritě mezi

generacemi ekonomicky aktivního obyvatelstva a obyvatelstva pobírajícího důchod. Systém je univerzální (právní úprava je pro všechny pojištěné osoby jednotná), jen z hlediska organizačně administrativního a finančního (výsluhové renty), tj. pro tzv. silové rezorty (vojáci, hasiči, policisté) platí určité výjimky (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2022).

Důchodové pojištění lze dle Gregorové (1998, s. 54) realizovat ve třech alternativách.

1. První alternativou je, že důchodové pojištění může být součástí tzv. sociální pomoci, tzn. že se jedná o systém, pomocí kterého jsou poskytovány dávky jedincům v hmotné nouzi bez ohledu na věk anebo dalších sociálních událostí, kteří nemohou s ohledem na svůj věk nebo z důvodu jiných sociálních událostí dosáhnout na příjmy plynoucí ze zaměstnání. Avšak tato varianta nebývá považována za typické důchodové pojištění.
2. Druhou variantou, jak může být důchodové pojištění uskutečňováno, je pomocí systému minimálních důchodů pro všechny jedince, kteří splní určitá kritéria, většinou se jedná o dosažení věkové hranice odchodu do důchodu
3. Poslední alternativou, jak může být důchodové pojištění realizováno, je jako pojistný systém vázaný na placené příspěvky s jasně definovanými dávkami a jenž je odvozován od minulých příjmů.

Vyplácení důchodů patří mezi mandatorní výdaje státu, a tedy stát nemůže jejich vyplácení zastavit (Rytířová, 2013, s. 12).

2.1.1 Poskytované důchody v rámci důchodového pojištění

V současné době stát z důchodového pojištění vyplácí dva základní typy důchodů, a to **přímé důchody**, mezi které patří starobní důchod a invalidní důchod, a **odvozené důchody**, do kterých se řadí pozůstalostní důchody po zemřelé osobě, tj. vdovský a vdovecký důchod a sirotčí důchod (Rubeš, 2013, s. 20). Diplomová práce však bude zaměřena pouze na důchody starobní, nicméně stručně zmíněné budou i ostatní typy důchodů.

Starobní důchod

Mezi nejčastěji vyplácené dávky z důchodového pojištění patří starobní důchody, Jedná se o dávky, které jsou nejvýraznější položkou výdajů státního rozpočtu, neboť nejvíce zatěžují státní rozpočet.

Invalidní důchod

Zákon č. 155/1995 a Česká správa sociálního zabezpečení (n. d.) uvádí, že pojištěnec má na tento typ důchodu nárok, jestliže nedosáhl věku 65 let či důchodového věku a stal se invalidním. Za invalidní se považuje osoba, které z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nastal pokles pracovní schopnosti, tzn., že není schopna vykonávat výdělečnou činnost.

Zákon č. 155/1995 uvádí, že pokud došlo k poklesu pracovní schopnosti:

- nejméně o 35 % a nejvíce o 49 %, jedná se o invaliditu prvního stupně,
- nejméně o 50 % a nejvíce o 69 %, jedná se o invaliditu druhého stupně,
- nejméně o 70 %, jedná se o invaliditu třetího stupně.

Vdovský a vdovecký důchod

Tento důchod patří mezi tzv. pozůstalostní důchod. Nárok na dávku tohoto důchodu vzniká podle § 49 zákona č. 155/1995 úmrtím manžela či manželky, který splnil podmínky, a tedy byl poživatelem starobního či invalidního důchodu anebo zemřel následkem pracovního úrazu.

Sirotčí důchod

Na sirotčí důchod má dle § 52 zákona č. 155/1995 nárok nezaopatřené dítě, zemřeli rodič (osvojitel) anebo osoba, která dítě převzala do péče a nahrazovala mu péči rodičů.

2.1.2 Zákonné podmínky pro přiznání důchodu

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění upravuje jak podmínky pro získání důchodu, věk odchodu do důchodu, ale rovněž upravuje způsob, jakým lze stanovit výši důchodu (zákon č. 155/1995). Pokud subjekt důchodového pojištění splní zákonem stanovené podmínky, získává tak nárok na výplatu důchodu. Dle Rubeše (2013, s. 18) má nárok na výplatu starobního důchodu ten žadatel, který současně splňuje tyto dvě předem stanové podmínky, a to:

- dosažení důchodového věku,
- získání potřebné doby pojištění.

Podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění závisí hranice věku odchodu do důchodu na tom, ve kterém roce se daný pojištěnec narodil, přičemž u žen narozených do roku 1971 se zohledňuje počet vychovaných dětí.

Jedná-li se dle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění o **pojištěnce narozené před rokem 1936**, činí pak důchodový věk v případě mužů 60 let, u žen pak důchodový věk závisí na počtu vychovaných dětí a činí:

- 53 let – výchova alespoň pěti dětí,
- 54 let – výchova tří nebo čtyř dětí,
- 55 let – výchova dvou dětí,
- 56 let – výchova jednoho dítě, nebo
- 57 let – bez dětí.

Pojištěnci, jenž se **narodil v období let 1936–1971**, se k jeho důchodovému věku vyjma celých let započítávají rovněž i měsíce. Vlivem toho mají muži a ženy odlišný věk odchodu do důchodu. U žen narozených před rokem 1971 byl zohledňován počet vychovaných dětí. Tyto ženy měly možnost odejít do důchodu dříve než muži. Výjimku zde mají ženy s 5 a více dětmi, které mají nárok na odchod do důchodu v 64 letech a 8 měsících. Muži, kteří se narodili v roce 1971 měli důchodový věk stanovený na 66 let (Rubeš, 2013, s. 131; zákon č. 155/1995, § 32).

Důchodový věk je odstupňován podle roku narození pojištěnců až na 67 let u osob, které se narodily v roce 1977. Věková hranice odchodu do důchodu se u ročníků narozených po roce 1977 stanoví tím způsobem, že se k věku 67 přičte počet kalendářních měsíců odpovídajících dvojnásobku rozdílu mezi rokem narození účastníka a rokem 1977. Jedná se o tzv. přechodné období. Pro ilustraci lze uvést příklady, kdy věk odchodu do důchodu u pojištěnce narozeného v roce 1983 je 68 let (Rubeš, 2013, s. 18, 130–131).

Počet vychovaných dětí je brán v potaz pouze u žen narozených do roku 1974, u žen narozených po roce 1974 už tato výjimka neplatí a platí pro ně totožné podmínky jako pro muže (Janda, 2012, s. 49–52; Rytířová, 2013, s. 33–35).

Pro ženy a muže dochází k postupnému integrování důchodového věku a současně se věková hranice odchodu do důchodu zvyšuje. Zvyšování důchodového věku nemá

určenou horní hranici. Příčinou prodlužující se potřebné doby pojištění jsou nepříznivé demografické změny. Z původních 25 let se to u těch, kteří po roce 2018 dosáhnou věkové hranice odchodu do důchodu, prodloužilo na 35 let potřebné doby pojištění. Pro určení potřebné doby pojištění je zásadní rok dosažení důchodového věku. V případě, že pojištěnec dosáhl důchodového věku, avšak nezískal potřebnou dobu pojištění, nemá nárok na přiznání starobního důchodu. Nicméně pro přiznání starobního důchodu postačí pojištěnci i kratší doba pojištění, a to pokud získal dobu pojištění minimálně 20 let a dosáhne-li po roce 2013 věku o pět let vyššího, než je stanovený řádný důchodový věk. Nárok na starobní důchod vzniká pojištěnci i v tom případě, dosáhne-li věku odchodu do důchodu po roce 2014 a získal minimálně 30 let doby pojištění, ovšem bez zahrnutí náhradní doby pojištění. Dosáhne-li věku odchodu do důchodu před rokem 2010, činí potřebná doba pojištění 25 let. Při dosažení věku odchodu do důchodu po roce 2018 činí potřebná doba pojištění 35 let (Rytířová, 2013, s. 35–35; Rubeš, 2013, s. 134–135). Následující tabulka 2 zobrazuje vývoj potřebné doby důchodového pojištění podle roku dosažení věkové hranice odchodu do důchodu.

Tab. 2: Potřebná doba pojištění

Rok dosažení důchodového věku	Potřebná doba pojištění	Rok dosažení důchodového věku	Potřebná doba pojištění
2010	26 let	2015	31 let
2011	27 let	2016	32 let
2012	28 let	2017	33 let
2013	29 let	2018	34 let
2014	30 let	po roce 2018	35 let

Zdroj: Rytířová (2013, s. 35–35), Rubeš (2013, s. 134–135)

Tzv. **předčasného důchodu** mohou dle Rubeše (2013, s. 21) dosáhnout pojištěnci, kteří získají potřebnou dobu pojištění a do dosažení důchodového věku jim chybí nejvýše:

- tři roky, pokud je jejich důchodový věk nižší než 63 let, nebo
- pět let, pokud je jejich důchodový věk činí alespoň 60 let a dosáhl věku minimálně 60 let.

2.1.3 Financování důchodového pojištění

Správa a financování důchodového pojištění je v kompetenci České správy sociálního zabezpečení. Důchodový systém v České republice je modelem PAYG, tedy od spojení Pay-as-you-go. Jedná se o průběžný způsob financování důchodového pojištění a o dávkově definovaný systém. Tento systém funguje na principu tzv. mezigenerační solidarity a zakládá se na sociální solidaritě mezi generacemi ekonomicky aktivního obyvatelstva a obyvatelstva pobírajícího dávky. Pomocí solidarity mezi generacemi se shromažďují finanční prostředky a okamžitě se spotřebovávají, tj. ekonomicky aktivní obyvatelé odvádějí část svých příjmů, ze kterých se následně vyplácejí dávky důchodového pojištění ekonomicky neaktivnímu obyvatelstvu – penzistům (Gregorová, 1998, s. 54; Janda, 2012, s. 39). Poskytované dávky z tohoto pilíře kompenzují výdělek a při jejich výpočtu závisí jednak na výši dosahovaných výdělků a jednak na počtu odpracovaných let. Dle Gregorové (1998, s. 54–55) se dávkové formule pro určení výše dávky uplatňují ve dvou typech, a to jako:

- jednosložkové, u kterých se výše dávky odvozuje pouze od výše výdělků a počtu odpracovaných let,
- dvousložkové, kdy první složka představuje pevně stanovenou částku kryjící životní minimum a ke které se poté přičítá částka odvozená od výše výdělků a počtu odpracovaných let.

Každoročně se výše důchodu mění a závisí zejména na ekonomickém stavu a vývoji státu. Základem průběžného způsobu financování důchodového pojištění je rozpočet, ve kterém dochází k bilancování příjmů a výdajů za každé finanční období. Cílem je zabezpečit, aby rozpočet nebyl deficitní (Gregorová, 1998, s. 89). Za největší slabé místo tohoto systému se považuje snižující se objem finančních prostředků na výplatu důchodů (Janda, 2012, s. 41). Od roku 2013 do roku 2021, vyjma roky 2018 a 2019, generoval důchodový systém nesoulad mezi vybraným pojistným a výplatou důchodů, kdy příjmy z pojistného nepokrývaly výdaje. Stát pak musí schodek pokrýt zvýšením některé z daní či si půjčovat. V roce 2021 činil schodek mezi vybraným pojistným a výplatou důchodů a dalších souvisejících dávek 2,26 mld. Kč (Ministerstvo financí ČR, 2022). Lze očekávat, že se saldo mezi vybraným pojistným a výplatou důchodů bude nadále prohlubovat. Nesporně je důchodový systém rovněž závislý na ekonomicky aktivním obyvatelstvu, kdy aktivního obyvatelstva z demografického hlediska ubývá,

avšak přibývá těch, kteří mají nárok na starobní důchod. Vláda je nicméně omezená ve valorizaci dávek důchodového pojištění, a proto dochází ke zvyšování požadavků na pojistné, jež musí pokrývat výdaje na rostoucí počet důchodů (Janda, 2012, s. 40). Průměrný důchod v Česku se za posledních pár let mírně zvyšuje a každý rok se mění v závislosti na vývoji růstu cen a zboží a rovněž na růstu průměrné mzdy. Každý rok v lednu dochází k valorizaci, jejímž účelem je zajistit, aby lidé pobírající důchod mohli důstojně žít a nedošlo ke zhoršení jejich finanční situace vlivem vysoké míry inflace. V lednu roku 2022 došlo ke každoroční valorizaci, kdy byl důchodcům navýšen důchod v průměru o 850 Kč. V červnu roku 2022 došlo k mimořádné valorizaci vlivem vysoké inflace a důchod byl navýšen o 8,2 procenta, což je průměrně o 1 017 Kč. V průměru nyní důchodci pobírají důchod ve výši 17 299 Kč. Mohlo by se zdát, že důchody rostou, nicméně je třeba zmínit, že došlo k nárůstu i průměrné mzdy, jež je k 2. čtvrtletí roku 2022 ve výši 40 086 Kč, což je o 1 696 Kč více než ve stejném období za rok 2021. Avšak vlivem růstu spotřebitelských cen o 15,8 % za dané období došlo k poklesu reálné mzdy o 9,8 %. Průměrný důchod tak tedy nedosahuje ani poloviny průměrné mzdy a u mnoha lidí v penzi tak dojde ke značnému poklesu životní úrovně. Pokles životní úrovně by bylo možné snížit používáním naspořených peněz (Českédůchody.cz, 2022; Český statistický úřad, 2022; Euro.cz, 2022).

2.1.4 Účast na důchodovém pojištění

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění upravuje okruh pojištěných osob a rovněž podmínky účasti. Zákonného důchodového pojištění se dle Gregorové (1998, s. 134–141) mohou účastnit dvě skupiny osob. První skupinu tvoří osoby, jež jsou povinny se účastnit důchodového pojištění, druhou pak tvoří osoby, které se účastní dobrovolně. Osoby zúčastněné důchodového pojištění jsou v právní úpravě označovány jako pojištěnci.

Účast na důchodovém pojištění je ze zákona **povinná**, a to pro osoby mající zdanitelné příjmy. Jedná se tak o nejvíce početnou skupinou pojištěnců. Do okruhu povinně pojištěných osob spadají zaměstnanci v pracovním poměru a osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ), zaměstnanci činní na základě dohody o pracovní činnosti a dohody o provedení práce s příjmem vyšším než 10 000 Kč, osoby pobírající invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně, osoby pečující o dítě ve věku do čtyř let, osoby evidované

na Úřadu práce České republiky anebo studenti (Česká správa sociálního zabezpečení, n. d.; Rytířová, 2013, s. 12–18; zákon č. 155/1995 Sb., § 5).

Dobrovolně se důchodového pojištění mohou účastnit i osoby starší 18 let, které podaly přihlášku k účasti na důchodovém pojištění. Celková doba účasti na důchodovém pojištění v případě dobrovolné účasti je maximálně 15 let (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020). Dobrovolného důchodového pojištění je možné se dle České správy sociálního zabezpečení (n. d.), Gregorové (1998, s. 141) a § 6 zákona č. 155/1995 Sb. účastnit z důvodů:

- vedení v evidenci úřadu práce jako osoby hledající zaměstnání a evidování,
- soustavné přípravy na budoucí povolání studiem na střední nebo vyšší odborné škole anebo vysoké škole v ČR,
- výdělečné činnosti v cizině po 31. 12. 1995, jedná-li se o zaměstnance v pracovním poměru, členy družstva v družstvech, kde podmínkou členství je jejich pracovní vztah k družstvu, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro družstvo práci, osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ),
- výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby na základě smlouvy uzavřené s vysílající organizací,
- činnosti v České republice ve prospěch zahraničního zaměstnavatele,
- výkonu funkce poslance Evropského parlamentu.

Mezinárodní pravidla posuzují rovněž, vyjma českých právních předpisů, účast na důchodovém pojištění. Mezi stanovená mezinárodní pravidla se řadí mezinárodní smlouvy o sociálním zabezpečení a koordinační nařízení Evropské unie. Na příslušnou osobu, jež se má dle mezinárodních pravidel participovat důchodového systému v jiném státě, se neaplikují české předpisy a rovněž se neuvažuje splnění podmínek nutných pro účast na českém důchodovém pojištění. Mezinárodní aspekty se týkají ku příkladu osob vykonávajících práci v zahraničí či osob pobývajících v zahraničí a tyto aspekty mohou mít významný vliv jak na účasti na důchodovém pojištění, tak rovněž na odváděném pojistném do systému a pobírané důchodové dávky (Rytířová, 2013, s. 12–13).

2.1.5 Pojistné

Podle § 3 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, jsou pojistné povinny platit zaměstnavatelé, zaměstnanci

a osoby samostatně výdělečně činné. Výjimku od odvádění pojištění sociálního zabezpečení mají osoby s tzv. vyloučenou dobou nezohledňovanou při výpočtu dávek. Mezi osvobozené osoby se dle Rytířové (2013, s. 13–18) řadí osoby, jež jsou:

- v přípravě na budoucí povolání;
- evidované na Úřadu práce;
- ve výkonu vojenské služby;
- ve výkonu civilní služby;
- pečující o dítě ve věku do 4 let;
- pečující o bezmocnou osobu do věku 10 let;
- pobírající invalidní důchod třetího stupně;
- chráněné zákonem ve spojení s vyšetřováním trestní činnosti
- s ukončenou výdělečnou činností zakládající jejich účast na nemocenském pojištění dle zvláštního předpisu.

Vyloučené doby se zakládají na tom, že se počet dnů vyloučených dob při určování výše důchodu odpočítá od celkového počtu dnů, na který se rozpočítává průměr příjmů. Náhradní doba pojištění přesně určuje období života, za které se neodvádí žádné pojistné. V mnohých situacích je období náhradní doby pojištění započítáváno do povinné doby pojištění (Škvára, 2016, s. 32).

Vyjma vymezení poplatníků pojistného stanovuje zákon vyměřovací základ pro výpočet pojistného, rozhodné období, odvody a výši sazeb pojistného (Krebs et al., 2015, s. 214). V zásadě se rozlišují tři skupiny poplatníků. Mezi povinné poplatníky pojistného na sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti se zákonem č. 589/1992 řadí zaměstnanci, zaměstnavatelé a osoby samostatně výdělečně činné. Vyměřovací základ se odlišuje dle skupin poplatníků pojistného. Násobením vyměřovacího základu stanoveného za rozhodné období procentní sazbou pojistného se zjistí výše pojistného (Rytířová, 2013, s. 24–27; Krebs et al., 2015, s. 214–215).

Vyměřovacím základem zaměstnance pro pojistné na důchodové pojištění je úhrn příjmů, které jsou mu zúčtovány zaměstnavatelem spojených s výkonem zaměstnání. Zákon č. 589/1992 Sb. rovněž určuje příjmy, které se do vyměřovacího základu nezapočítávají. Za nezapočitatelné příjmy se dle Krebse et al. (2015, s. 215) a § 5 zákona č. 589/1992 Sb. považují náhrady škody, odměny vyplácené dle zákona o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, stipendia udělována žákům středních

a vysokých škol či odměny a další finanční plnění udělována žákům středních odborných učilišť či jednorázová sociální pomoc poskytnuta k překlenutí zaměstnancova mimořádně obtížných poměrů vzniklých v důsledku živelné pohromy. Maximální vyměřovací základ činí 48násobek průměrné mzdy. Výše průměrné mzdy je dána jako součin dvou vyhlášených statistických údajů, a to všeobecného vyměřovacího základu (VVZ) za kalendářní rok předcházející o dva roky roku přiznání důchodu a přepočítacího koeficientu za stejné období vyjadřující nárůst průměrných mezd za toto období. Pro rok 2023 činí VVZ 38 294 Kč, přepočítací koeficient pro účely důchodového zabezpečení je pak ve výši 1,0530. Průměrná mzda pro rok 2023 byla stanovena ve výši 40 324 Kč. V roce 2023 se tato maximální částka rovná 1 935 552 Kč, v měsíčním vyjádření se jedná o částku 161 296 Kč (Měšec.cz, 2022; Ministerstvo práce a sociálních věcí, n. d.). Překročí-li příjmy zaměstnance tento limit, pak nepodléhají pojistnému. Maximum se počítá u každého zaměstnavatele zvlášť. V případě, že má zaměstnanec s vysokými výdělky v průběhu roku více zaměstnavatelů a je z jeho výdělků odvedeno pojistné přesahující maximální vyměřovací základ, má možnost si během pěti let zažádat o vrácení přeplatku u správy sociálního zabezpečení. Pojistné za zaměstnance se stanoví jako 6,5 % z vyměřovacího základu (Rytířová, 2013, s. 25–26, zákon č. 589/1992 Sb., § 7).

Vyměřovacím základem pro pojistné zaměstnavatele je souhrn vyměřovacích základů všech jeho zaměstnanců mající účast na důchodovém pojištění. Sazba pojistného z vyměřovacího základu činí u zaměstnavatelů 24,8 %, z toho připadá 2,1 % na nemocenské pojištění, 21,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti (Česká správa sociálního zabezpečení, 2022; Krebs et al., 2015, s. 214–215, zákon č. 589/1992 Sb., § 7).

Vyměřovací základ osob samostatně výdělečně činných (OSVČ) činí nejméně 50 % základu daně určeného podle zákona o daních z příjmů fyzických osob ze samostatné činnosti. Daňový základ pak představuje příjmy ze samostatné výdělečné činnosti po odpočtu výdajů, které byly vynaloženy na dosažení, zajištění a udržení příjmu. Jak již bylo výše zmíněno, OSVČ vykonávající hlavní činnost jsou povinné se důchodového pojištění účastnit vždy. U OSVČ vykonávajících vedlejší činnost hraje důležitou roli rozhodná částka, která ovlivňuje fakt, zda se OSVČ musí anebo nemusí účastnit důchodového pojištění. OSVČ, jenž vykonává vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, je povinně účastna důchodového pojištění, jestliže její příjem z vedlejší

samostatně výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení dosáhl alespoň rozhodné částky. Rozhodná částka se pak stanoví jako součin koeficientu 2,4 a všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází roku posuzování účasti, a příslušného přepočítávacího koeficientu. Pro rok 2023 činí tedy rozhodná částka 96 777 Kč. Vyměřovací základ se pohybuje u OSVČ mezi minimální a maximální hranicí, které vymezuje zákon (Krebs et al., 2015, s. 216; Ministerstvo práce a sociálních věcí, n. d.; zákon č. 589/1992 Sb., § 5b odst. 3). Pro OSVČ vykonávající hlavní samostatně výdělečnou činnost pro rok 2023 odpovídá minimální VZ 25 % průměrné mzdy – vychází pak tedy v měsíčním vyjádření na 10 081 Kč, v ročním vyjádření dělá minimální vyměřovací základ dvanáctinásobek měsíčního základu, a tedy 120 972 Kč. Pro OSVČ vykonávající vedlejší samostatně výdělečnou činnost odpovídá VZ 10 % průměrné mzdy – roční minimální vyměřovací základ činí tedy 48 396 Kč, resp. měsíční 4 033 Kč (Česká správa sociálního zabezpečení, n. d.; Měšec.cz, 2022; Ministerstvo práce a sociálních věcí, n. d.). OSVČ platí v průběhu roku zálohy na pojistné na důchodové pojištění, kdy se zálohy vyúčtují po podání daňového priznání. Pojistné na sociální zabezpečení u OSVČ činí 29,2 % z vyměřovacího základu, z toho 28 % se odvádí na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti. Účast na nemocenském pojištění je pro OSVČ dobrovolná a výše pojistného činí 2,1 % z vyměřovacího základu. U osob, které se dobrovolně účastní důchodového pojištění, odvádí pojistné ve výši 28 % z vyměřovacího základu (Česká správa sociálního zabezpečení, n. d.).

Osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění si samy určují vyměřovací základ. Musí respektovat pouze zákonné minimum, které činí 25 % průměrné mzdy, a sice měsíční částku 10 081 Kč, a maximum, jenž nesmí překročit hranici 4násobku průměrné mzdy, tedy částku 161 296 Kč. Tyto osoby platí pouze pojistné na důchodové pojištění, a to ve výši 28 % (Rytířová, 2013, s. 29, zákon č. 589/1992 Sb., § 5c).

Rozhodným obdobím se rozumí časové období, za které se stanoví vyměřovací základ. Nejčastěji se jedná o kalendářní měsíc, za které se pojistné platí. Výjimkou jsou pak osoby samostatně výdělečně činné, jejich rozhodné období se rovná kalendářnímu roku (Krebs et al., 2015, s. 215, zákon č. 589/1992 Sb., § 6).

Sazby pojistného na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti pro jednotlivé poplatníky za rok 2023 je obsahem následující tabulky 3.

Tab. 3: Sazby pojistného na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti pro jednotlivé poplatníky za rok 2023 (v %)

	Důchodové pojištění	Nemocenské pojištění	Státní politika zaměstnanosti	Celkem
Zaměstnanec	6,5	-	-	6,5
Zaměstnavatel	21,5	2,1	1,2	24,8
OSVČ	28	2,1*	1,2	29,2
Osoba dobrovolně účastná důchodového pojištění	28	-	-	28

*dobrovolné

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení (n. d.), Ministerstvo práce a sociálních věcí (2022)

2.1.6 Výplata důchodu

Veškeré vyplácené důchody se skládají ze dvou částí, a to ze základní výměry (tzv. pevné částky) a z procentní výměry (tzv. částky stanovená podle získané doby pojištění a výše výdělků) (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020).

Základní výměra je pevně stanovená část důchodu a je totožná pro všechny příjemce důchodu. Od roku 2019 odpovídá základní výměra 10 % průměrné mzdy a pro následující kalendářní rok je její výše stanovena nařízením vlády. Pro rok 2023 činí základní výměra 4 040 Kč, jedná se tedy o zvýšení o 140 Kč oproti roku 2022. Základní výměra není ovlivněná délkou doby pojištění, výší příjmu v ekonomicky aktivním věku či vyloučenou dobou a je totožná pro všechny důchody důchodového pojištění, tedy pro invalidní důchod, starobní důchod a pro pozůstalostní důchod. K této základní výměře se pak počítá procentní výměra, jež je pro každého penzistu individuální a odvíjí se od jeho „kariéry“. Procentní výměra zohledňuje jak získanou dobu pojištění, tak rovněž dosažené příjmy. Pro výpočet procentní výměry se zohledňují příjmy získané v období od roku 1986 do roku bezprostředně předcházejícího roku přiznání důchodu. Výše procentní sazby se u jednotlivých důchodů liší. Pomocí koeficientů nárůstu všeobecného vyměřovacího základu, jenž jsou pro konkrétní rok stanoveny nařízením vlády, se přepočítávají příjmy na roční vyměřovací základ. Z ročního vyměřovacího základu se pak stanoví osobní vyměřovací základ, jako průměr příjmů v průběhu rozhodného období. Osobní vyměřovací základ se nicméně nezapočítává celý a je krácený pomocí redukčních

hranic, které určí, jaké příjmy do výpočtu důchodu vstoupí. Pokud příjmy přesahují redukční hranici, pak se do výpočtu důchodu berou v úvahu pouze stanoveným procentem (částečně) (Česká správa sociálního zabezpečení, n. d.; Peníze.CZ a dodavatelé, 2022; Rytířová, 2013, s. 31).

Redukční hranice se mění v závislosti na výši průměrné mzdy stanovené vládním nařízením. Redukční hranice jsou v současnosti stanoveny dvě, a to 100 % a 26 % průměrné mzdy (Česká správa sociálního zabezpečení, n. d.). Tabulka 4 znázorňuje redukční hranice, jež jsou pro rok 2023 stanoveny následovně.

Tab. 4: Redukční hranice pro rok 2023

	OVZ	Procento započtení
I. redukční hranice	17 743 Kč	100 % průměrné mzdy
II. redukční hranice	161 296 Kč	26 % průměrné mzdy

Zdroj: Finance.cz (n. d.), zpracováno autorkou

Pokud se osobní vyměřovací základ nachází pod dolní hranicí, započítávají se příjmy ve výši 100 %, v rozmezí intervalu od I. hranice do II. hranice se od roku 2015 zohledňuje 26 % příjmů. V případě, že je vyměřovací základ vyšší než II. hranice, tedy nad 161 296 Kč, tak příjmy nejsou zohledňovány. Pokles redukčních hranic je signálem zejména pro mladší generaci, že státní penze bude neustále klesat a je tedy dobré začít přemýšlet o vlastním spoření na penzi. Starobní důchod však bude i nadále vždy výhodnější než předčasný důchod. Doba pojištění do výpočtu vstupuje jako 1,5 % z vypočteného základu za každý celý rok pojištění. Součtem částek z těchto dvou uvedených redukčních hranic se získá výpočtový základ, který slouží jako konečný vzorec pro výpočet důchodu (Finance, n. d.; Finance.cz, 2021).

V úvahu se rovněž při výpočtu důchodu bere tzv. náhradní doba pojištění. Náhradní doba pojištění se však většinou zohledňuje pouze z 80 % (tedy částečně) a jedná se například o dobu studia či doba evidence na Úřadu práce. Nicméně částečná náhradní doba v případě studia platí pro osoby, které studovaly před 31. prosincem 2009. Do nároku na důchod se jim bude počítat studium po 18. roce života, maximálně však v délce šesti let, a navíc pouze částečně, tedy z 80 %. Od 1. ledna 2010 již škola není náhradní dobou pojištění, a tak se mladé generaci střední ani vysoká škola nebude započítávat do náhradní

doby pojištění. U studentů, kteří ještě studují např. vysokou školu, se doporučuje, aby si dobrovolně platili důchodové pojištění. Do výpočtu důchodu se dále počítá i doba evidence na Úřadu práce. Před koncem roku 1995 se započítala veškerá doba strávená na Úřadu práce, nicméně od začátku roku 1996 se počítá ve výši 80 %, tedy částečně, pokud daná osoba pobírala podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci. V případě, že nebyla osobou pobírána ani jedna z podpor, do důchodu budou spadat maximálně 3 roky v evidenci na Úřadu práce. Mezi náhradní doby pojištění, jež se počítají plně, patří doba, ve které byl účastník v základní vojenské službě anebo doba, po kterou účastník pečoval o dítě ve věku do 4 let či o osobu závislou na péči jiné osoby (Finance.cz, 2022; Finance.cz, 2021; Rytířová, 2013, s. 31–38).

2.1.7 Zhodnocení důchodového pojištění

Rytířová (2013, s. 42–43) spatřuje za výhodu důchodového pojištění zejména to, že se jedná o systém, jež je spravovaný státem. Dávky důchodového pojištění představují povinný výdaj státního rozpočtu a státu je uložena povinnost tyto důchodové dávky vyplácet. Důchodové pojištění je nezávislé na vývoji kapitálových trhů a tento fakt lze považovat za další výhodu důchodového pojištění, tzn. že v období nejistého vývoje či poklesu těchto kapitálových trhů zde nehrozí znehodnocení investic. Především inflace a růst výše průměrných mezd ovlivňuje velikost dávek důchodového pojištění a velikost dávek je regulována nařízením vlády, v případě rozsáhlejších úprav je regulována i v rámci celého legislativního procesu.

Za značnou nevýhodu prvního pilíře jakožto systému průběžného financování považuje Rytířová (2013, s. 42–44) úzkou vazbu na demografickém vývoji obyvatelstva, neboť dochází k prodlužování průměrného věku. Stát může kdykoliv změnit jak základní parametry pro výpočet důchodových dávek (redukční hranice, hranici důchodového věku, nezbytnou dobu pojištění atd.), tak i jejich výši i přes to, že jsou vyplácené dávky mandatorním výdajem státního rozpočtu.

2.2 Důchodové spoření – II. pilíř

Jelikož je možnost si spořit v rámci II. pilíře od ledna 2016 nemožná, budou v rámci této podkapitoly zmíněna pouze nejdůležitější fakta o důchodovém spoření. Od ledna roku 2013 měli obyvatelé možnost vstoupit do důchodového spoření v rámci II. pilíře a rozšířit si tak své úspory na důchod. Důchodové spoření bylo upraveno zákonem č. 426/2011 Sb.,

o důchodovém spoření a zákonem č. 397/2012 Sb., o pojistném na důchodovém spoření (Rytířová, 2013, s. 45). Dle Geržové a Kouby (2013, s. 7) byl II. pilíř jakožto důchodový systém založen na individualizovaném spořicí principu. Rovněž uvádí, že se individualizace vztahovala i k odvodům pojistného za poplatníka prostřednictvím plátce pojistného.

Syrový (2012, s. 91) doplňuje, že princip fungování II. pilíře byl založen na tom, že si jednotlivec z vlastní výplaty odváděl část prostředků do fondu a tyto prostředky nebyly vyplaceny ihned, ale byly kumulovány a vypláceny až v okamžiku odchodu do důchodu. Pokud se osoba účastnila i II. pilíře, odváděla do důchodového pojištění méně, a tedy i vyplácený důchod se v rámci I. pilíře snižoval. Shrnutí základních rozdílů z hlediska vložených prostředků do systému a následného čerpání prostředků je obsahem následující tabulky 5.

Tab. 5: Rozdíl mezi I. a II. pilířem z hlediska plateb

	Účast ve II. pilíři	Neúčast ve II. pilíři
Platíme	25 % z hrubé mzdy do I. Pilíře 3 % z hrubé mzdy do II. pilíře Další 2 % z hrubé mzdy do II. pilíře	28 % z hrubé mzdy do I. pilíře
Čerpáme důchod	Z průběžného systému a z fondů (z naspořených 3 % + 2 %)	Pouze z průběžného systému

Zdroj: Syrový (2012, s. 91), zpracováno autorkou

Z tabulky 5 je patrné, že se platily 3 % z hrubého příjmu na úkor odváděného penzijního pojištění do průběžného systému, tedy do I. pilíře. Nicméně byla zde podmínka, že zapojením do systému II. pilíře musel účastník povinně k těmto 3 % přidat další 2 % ze své hrubé mzdy. Tato 3 % nebyly však odváděna do průběžného systému (tedy do I. pilíře), ale do soukromých penzijních fondů, které byly spravovány penzijními společnostmi. Důchodové spoření bylo tedy ve výši 5 % z hrubé mzdy a účastníkovi se v rámci dobrovolné účasti zvedla sazba důchodového pojištění z 28 % na 30 % (2 % si účastník musel přidat sám) (Rubeš, 2013, s. 41; Syrový, 2012, s. 93).

Rytířová (2013, s. 45) popisuje základní charakteristiky druhého pilíře následovně:

- fondové financování – druhý pilíř je fondový, kdy jsou vložené prostředky účastníků spravovány penzijními společnostmi, které tyto prostředky zhodnocují na kapitálových trzích,
- individuální účet – účastníkovy jsou vyplaceny veškeré jeho naspořené příspěvky, které nejsou použity na financování důchodových dávek jiných účastníků,
- prvek ekvivalence – dávky, které jsou vypláceny, odpovídají příjmům pojištěnce, tedy pojistnému z nich odvedenému,
- dobrovolná účast – osoba, která splňuje podmínky pro účast na důchodovém spoření, se může sama rozhodnout, zda se přihlásí, nicméně po vstupu do systému důchodového spoření není možné ze systému vystoupit minimálně do dosažení důchodového věku (respektive do své smrti),
- náhrada příjmů – v případě stáří, invalidity anebo úmrtí živitele jsou dávky vypláceny jako náhrada příjmů, avšak je nelze vyplatit jednorázově (na rozdíl od III. pilíře doplňkového penzijního spoření, kde je možné si všechny naspořené prostředky vybrat najednou).

2.2.1 Penzijní společnosti

Rytířová (2013, s. 46) popisuje penzijní společnosti jako správce prostředků odvedených účastníky. K vykonávání této činnosti musí vlastnit licenci, tzv. povolení k vytvoření důchodových fondů. Činnost společností podnikajících v tomto segmentu je silně regulována zákony a dohledem České národní banky. Tento dohled má za úkol zabránit rizikům jako je především zneužití svěřených prostředků a insolvence společnosti. Geržová a Kouba (2013, s. 7) vysvětlují, že penzijní společnosti spravují prostředky účastníků svým jménem na účet účastníků, nestávají se tedy vlastníky a musí je proto oddělovat od svého majetku. Vedou tzv. důchodové účty, na které jsou připisována zhodnocení v podobě podílu na majetku v důchodovém fondu, označována jako důchodové jednotky. Rytířová (2013, s. 47) uvádí, že penzijní společnosti obhospodařují několik důchodových fondů, mezi které patří fondy státních dluhopisů, konzervativní, vyvážené a dynamické fondy. Rovněž popisuje, že každý z nich má svůj status, který popisuje způsob jeho investování s výčtem 21 spojených rizik a dalšími informacemi nezbytnými pro optimální rozhodnutí účastníků pro investování do konkrétního fondu. Syrový (2012, s. 83) zmiňuje, že II. pilíř je vhodnější pro obyvatele s vyššími příjmy neboli osoby s platem nad 40 000 Kč, kteří si v tomto systému naspoří více a důchod

z I. pilíře jim moc neklesne. Boháč (2013, s. 206) dospívá k názoru, že pojistné na důchodovém spoření není peněžítým plněním obdobným daním nebo poplatkům, nýbrž spořením, které není placeno přímo penzijní společností, ale státu. Ten je zastoupen v podobě orgánů Finanční správy České republiky a jedná se tedy o peněžité plnění charakteru daní, proto zde může být zavádějící označení pojistné. Dále Boháč (2013, s. 207) vysvětluje, že pojmenování nebylo zvoleno na základě charakteru peněžitého plnění, ale z důvodu blízkosti s pojistným na sociálním zabezpečení.

2.2.2 Výplata dávek

Dávky z druhého pilíře bylo možné čerpat pouze na základě smlouvy o pojištění důchodu, která byla uzavřena mezi účastníkem a pojišťovnou, kterou si klient v okamžiku čerpání sám vybral. Účastník mohl své úspory převést jen na jednu smlouvu o pojištění důchodu a po uzavření této smlouvy už nemohl tuto smlouvu změnit a své úspory převést k jiné pojišťovně. Účastník důchodového spoření si mohl vybrat z následujících variant čerpání svých naspořených prostředků. První variantou byl doživotní starobní důchod, kdy byl tento důchod vyplácen doživotně v pravidelných měsíčních peněžitých splátkách v dohodnutém termínu. Nárok na tuto dávku důchodu měl pouze účastník a v případě úmrtí účastníka propadl zbytek nevyplacených úspor pojišťovně. Druhou variantou byl doživotní starobní důchod se sjednanou výplatou pozůstalostního důchodu po dobu tří let, přičemž nárok na dávku měla po dobu zmíněných tří let ode dne úmrtí klienta i oprávněná osoba určená ve smlouvě s pojišťovnou. Oprávněnou osobu mohla být pouze jedna osoba a klient ji v průběhu výplaty důchodu mohl kdykoli změnit. Třetí, a tedy poslední variantou byl starobní důchod na dobu 20 let, kdy nárok na tuto dávku měl pouze účastník, a to po dobu dvaceti let ode dne zahájení výplaty důchodu. V případě úmrtí účastníka před uplynutím těchto dvaceti let, se nevyplacená část úspor stala předmětem dědictví (Rubeš, 2013, s. 71–72).

2.2.3 Zhodnocení II. pilíře

Druhý pilíř měl současně se základním pilířem důchodového systému zabezpečit penzistovi jeho životní standard a rozšířit tak jeho úspory na důchod. Výhodou důchodového spoření bylo jeho fondové financování, kdy byly vložené prostředky účastníků výlučně spravovány penzijními společnostmi a v případě jejich nesolventnosti účastník nepřišel o své finanční prostředky, došlo pouze ke změně správce. Výplatu

důchodu prováděly pojišťovny, kterým penzijní společnosti převedly účastníkovy celoživotní úspory. Nevýhodou tohoto pilíře bylo, že nárok na výplatu prostředků nashromážděných v tomto důchodovém spoření měl klient až po dovršení důchodového věku, jejich předčasná výplata zde nebyla možná. Rovněž bylo možné za nevýhody považovat jednak fakt, že v případě stáří, invalidity anebo úmrtí živitele nebylo možné dávky jako náhradu příjmů vyplatit jednorázově a jednak, že po vstupu do druhého pilíře zde nebyla možnost z něho až do přiznání důchodu vystoupit (Rubeš, 2013, s. 42; Rytířová, 2013, s. 45).

2.3 Doplnkové penzijní spoření – III. Pilíř

V rámci důchodové reformy v roce 2013 vznikl nový produkt soukromého sektoru poskytující finanční služby zabezpečení se na stáří, a sice doplnkové penzijní spoření. Jedná se tedy o třetí pilíř důchodového systému, který je upraven zákonem č. 427/2011 Sb., o doplnkovém penzijním spoření (Rubeš, 2013, s. 83).

Penzijní připojištění se státním příspěvkem, který upravoval zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem, jako třetí pilíř penzijního systému existovalo už začátkem roku 2004. Účastníci, kteří doposud byli členy penzijního připojištění se státním příspěvkem, přešli do nově vzniklých tzv. transformovaných fondů. Od 1. ledna 2013 došlo k mnohým úpravám třetího pilíře, jako ku příkladu k přeměně penzijních fondů na penzijní společnosti anebo ke změně pravidlům pro poskytované státní příspěvky. Tyto změny se vztahují i k penzijnímu připojištění. Účastníci transformovaných fondů mohou smlouvu o penzijním připojištění se státním příspěvkem přepsat na smlouvu o doplnkovém penzijním spoření a přestoupit tak do doplnkového penzijního spoření, nicméně tento přestup je nevratný a nelze přejít zpátky do transformovaného fondu (Rytířová, 2013, s. 84–86).

2.3.1 Charakteristiky třetího pilíře

Za hlavní charakteristiky třetího pilíře považuje Rytířová (2013, s. 84) a Krebs et al. (2015, s. 256):

- fondové financování – vložené finanční prostředky jsou během doby trvání smlouvy majetkem daného účastníka, kdy jsou na konci spořicí fáze naspořené finanční prostředky vyplaceny, a jsou pouze spravovány penzijní společností,

kteřé je spravují na kapitálových trzích založených na principech kolektivního investování,

- princip ekvivalence – naspořené finanční prostředky jsou v plné výši vyplaceny ve formě dávek,
- příspěvkově definovaný systém – výše příspěvku odváděného do třetího pilíře je plně na rozhodnutí účastníka, velikost vypláčené dávky závisí na konečné výši příspěvků,
- dobrovolná účast – účast každého občana na doplňkovém penzijním spoření je dobrovolná, do třetího pilíře může vstoupit každý, kdo splňuje podmínky stanovené zákonem a rovněž je možné ze třetího pilíře kdykoliv vystoupit, tj. smlouvu o doplňkovém penzijním spoření anebo penzijním připojištění vypovědět,
- individuální účet – účastník si v rámci doplňkového penzijního spoření ukládá finanční prostředky, které jsou mu na konci vyplaceny a které nejsou použity na financování důchodových dávek jiných účastníků.

2.3.2 Penzijní společnosti

Trh finančních produktů v České republice aktuálně eviduje celkem 9 penzijních společností. Aby mohla penzijní společnost vykonávat činnosti spojené s doplňkovým penzijním spořením, musí splnit podmínky stanovené zákonem. Dle § 29 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření a Rytířové (2013, s. 86–87) jedinou formu, kterou může penzijní společnost mít je forma akciové společnosti se sídlem na území České republiky a počáteční kapitál penzijní společnosti musí činit nejméně 50 000 000 Kč. Za počáteční kapitál se považuje součet splaceného základního kapitálu a splaceného emisního ážia. Aby mohla penzijní společnost zahájit činnost, potřebuje příslušné povolení, které uděluje Česká národní banka. Předmětem činnosti penzijní společnosti patří shromažďování finančních příspěvků od účastníků, příspěvků zaměstnavatelů nebo státních příspěvků za účelem ukládání těchto prostředků do účastnických anebo transformovaných fondů, obhospodařování majetku v účastnických fondech a výplata dávek doplňkového penzijního spoření.

Výčet penzijních společností působících v současnosti na trhu finančním produktů v České republice k lednu 2023 je dle Ministerstva financí České republiky (2021) následující:

- Allianz penzijní společnost, a.s.
- Conseq penzijní společnost, a.s.
- Česká spořitelna – penzijní společnost, a.s.
- ČSOB Penzijní společnost, a. s., člen skupiny ČSOB
- Generali penzijní společnost, a.s.
- KB Penzijní společnost, a.s.
- NN Penzijní společnost, a.s.
- Rentea penzijní společnost, a.s.
- UNIQA penzijní společnost, a.s.

Transformovaný fond

Transformovaný fond je součástí III. pilíře důchodového systému a vznikl transformací z penzijního fondu, který fungoval do konce roku 2012. Své finanční prostředky původního penzijního připojištění svěřují občané do transformovaného fondu, pokud si sjednali smlouvu o penzijním připojištění před 1. prosincem 2012. Transformovaný fond zachoval převážnou část podmínek, za kterých byla původní smlouva o penzijním připojištění ujednána. Jedná se zejména o garanci návratnosti vložených finančních prostředků, možnost příspěvků zaměstnavatele nebo nárok na státní příspěvek, nicméně výše státních příspěvků i minimální výše úložky účastníka nezbytných pro nárok na státní příspěvek se výrazně změnil v roce 2013. Od počátku roku 2017 se rovněž změnil daňové výhody, kdy došlo k posunutí hranice pro maximální daňový odpočet, která se zvýšila z 12 000 na 24 000 Kč ročně, což odpovídá měsíční úložce 3 000 Kč. Penzijní fondy byly přeměněny na penzijní společnosti a na transformované fondy s odděleným majetkem účastníků. Penzijní společnosti pro účastníky nového doplňkového penzijního spoření zároveň spravují účastnické fondy, kam odvádějí své finanční prostředky (KB Penzijní společnost, a.s., n. d.; Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2019)

Účastnické fondy

Účastnické fondy vznikly 1. ledna 2013 a účastníci uzavírají smlouvu s penzijní společností výhradně o doplňkovém penzijním spoření a své finanční prostředky ukládají na účastnické fondy. Dle Rytířové (2013, s. 88) došlo u účastnických fondů k výraznějším změnám ostatních podmínek spoření, nicméně zůstaly zachovány zejména tyto podmínky:

- státní příspěvky,

- příspěvky zaměstnavatele,
- daňové úlevy.

K zásadním změnám patřilo zrušení garance každoročního zachování hodnoty majetku klienta a změny umožňující výběr způsobu investování úspor. Jak pro transformované, tak i pro účastnické fondy byla aplikována nová výše a struktura státní podpory (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2019).

Hlavní odlišností mezi penzijním připojištěním se státním příspěvkem a doplňkovým penzijním spořením českého důchodového systému je ten, že u doplňkového penzijního spoření na rozdíl od penzijního připojištění není garantovaný nezáporný výnos a ani výsluhová penze. Za další odlišnost se považuje i fakt, že penzijní společnosti musejí u doplňkového penzijního spoření vytvářet jeden povinný účastnický fond, každá penzijní společnost musí vytvořit povinný konzervativní fond. Konzervativní fond poskytuje možnost investovat výhradně do finančních instrumentů s nízkým rizikem, které mají však oproti rizikovějším finančním instrumentům nižší výnos. Nejčastěji mezi takovéto finanční instrumenty povětšinou patří dluhopisy a nástroje peněžního trhu vybraných emitentů či termínované vklady s dobou splatnosti do dvou let. Tyto finanční instrumenty mají vysokou likviditu, jejíž splatnost nepřekračuje dobu pěti let. Povinný konzervativní fond zejména slouží pro zachování a zhodnocování vložených finančních prostředků, jež jsou nezbytné k výplatě důchodových dávek. Penzijní společnost může vytvářet, vyjma povinného konzervativního fondu, rovněž další účastnické fondy. Účastník může své finanční prostředky uložit buď do více fondů, nebo si může zvolit pouze jeden, do kterého se budou ukládat veškeré dostupné peněžní prostředky (Rytířová, 2013, s. 88–89).

2.3.3 Příspěvky

Příspěvky vkládají do doplňkového penzijního spoření samotní účastníci, na účty účastníků mohou dále přispívat i jejich zaměstnavatelé a stát ve formě státních příspěvků. Státní příspěvky se vztahují pouze na příspěvky účastníka, popřípadě třetí osoby, neposkytuje se na příspěvky zaměstnavatele (KB Penzijní společnost, a.s., n. d.).

Příspěvky účastníků

Na rozdíl od prvního pilíře, výše příspěvku účastníka není zde pevně stanovena a není závislá na výši jeho příjmů. Účastník se sám rozhodne, jakou výši odváděných příspěvků

bude do doplňkového penzijního spoření odvádět, minimálně částka je však 100 Kč. Maximální výše příspěvku účastníka není předepsaná. Po písemné domluvě s penzijní společností je sjednána výše příspěvku, kterou je možné v době spoření podle aktuální situace účastníka upravit anebo je možné přispívání na čas pozastavit. V případě přerušování placení příspěvků je nutné, aby to účastník oznámil penzijní společnosti. Rovněž je domluvené období, za které účastník odvádí příspěvky, zpravidla to bývá kalendářní měsíc, nicméně existují i jiné platební podmínky, které by byly pro účastníka výhodnější a které je možné sjednat, například pololetní či roční platby (Rytířová, 2013, s. 96–97).

Příspěvky zaměstnavatele

Zaměstnavatel může zaměstnanci na doplňkové penzijní spoření či penzijní připojištění se státním příspěvkem dobrovolně přispívat. Jde mezi zaměstnavateli o nejčastěji poskytovaný benefit, jelikož jsou tyto příspěvky pro zaměstnavatele osvobozeny od daně z příjmů fyzických osob a pojistného na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení. Výše příspěvku je plně v režii zaměstnavatele a není státem nijak limitována, většinou však přispívají do té výše, která je daňově výhodná. Tedy do maximální částky, jenž je od daně a pojistného na zdravotní a sociální zabezpečení osvobozena. Zvýhodnění pro zaměstnavatele je ve formě daňové úlevy. Do částky ve výši 50 000 Kč ročně nepodléhají příspěvky platbám sociálního ani zdravotního pojištění a zaměstnavatel z nich nemusí odvádět daň. Výhodou pro zaměstnavatele je, že jsou tyto příspěvky daňově uznatelným nákladem, a to bez limitu (Money.cz, 2023; Rubeš, 2013, s. 93–95, Rytířová, 2013, s. 97–98).

Státní příspěvek

Dle Ministerstva práce a sociálních věcí (2019) podporuje stát občany ke spoření třemi způsoby:

1. státními příspěvky pro účastníka,
2. daňovými úlevami pro účastníka,
3. daňovými a odvodovými úlevami pro zaměstnavatele účastníka.

Spoření v doplňkovém penzijním spoření disponuje oproti jiným spořením či investicím výhodou ve formě příspěvku od státu. Státní příspěvek se poskytuje těm účastníkům doplňkového penzijního spoření, kteří splňují zákonem stanovené podmínky. Za tyto podmínky se považuje trvalý pobyt účastníka na území České republiky nebo bydliště

na území členského státu Evropské unie, rovněž musí být účastníkem základního pilíře důchodového systému České republiky, případně již čerpá důchod anebo je účasten veřejného zdravotního pojištění v České republice. Příspěvky od státu jsou poskytovány měsíčně a účastník musí svůj příspěvek zaplatit včas, a to do konce daného měsíce, za který příspěvek platí, popřípadě je-li období delší než daný kalendářní měsíc, za které účastník příspěvek platí, stanoví se měsíční výše příspěvku od státu dle průměrné výše příspěvku, jež připadá na kalendářní měsíc, ve kterém je příspěvek od státu poskytován. Výše státního příspěvku závisí na smluvní výši měsíčního příspěvku účastníka. Změna je možná dodatkem ke smlouvě (KB Penzijní společnost, a.s., n. d.; Rytířová, 2013, s. 98, zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, § 14).

Výše státních příspěvků i minimální výše úložky účastníka potřebná pro nárok na státní příspěvek se značně změnil v roce 2013 za účelem motivovat obyvatele, aby zvýšily své měsíční příspěvky a udělat tak doplňkové penzijní spoření významným zdrojem příjmu ve stáří. Značná část účastníků třetího pilíře na změnu státního příspěvku zareagovala. V současnosti pobírají účastníci státní příspěvek 90 Kč s měsíční platbou od 300 Kč měsíčně. S měsíční úložkou účastníka ve výši 1 000 Kč a výše je maximální výše příspěvku 230 Kč. Státní příspěvky nelze žádat na příspěvky zaměstnavatele. Jestliže je účastníkem vypovězena smlouva o doplňkovém penzijním spoření či penzijním připojištění se státním příspěvkem předčasně, tedy ještě než mu vznikne nárok na státní příspěvky, musí veškeré poskytnuté příspěvky od státu vrátit (Ministerstva práce a sociálních věcí, 2019; Rubeš, 2013, s. 93; Rytířová, 2013, s. 98).

Výše státních příspěvků podle měsíčních příspěvků účastníka do doplňkového penzijního spoření důchodového systému zobrazuje tabulka 6.

Tab. 6: Státní příspěvek dle výše příspěvku účastníka

Měsíční platba	Státní příspěvek	
	do roku 2012	od roku 2013
100 Kč	50 Kč	0 Kč
200 Kč	90 Kč	0 Kč
300 Kč	120 Kč	90 Kč
400 Kč	140 Kč	110 Kč
500 Kč	150 Kč	130 Kč
600 Kč	150 Kč	150 Kč
700 Kč	150 Kč	170 Kč
800 Kč	150 Kč	190 Kč
900 Kč	150 Kč	210 Kč
1 000 Kč a více	150 Kč	230 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí (2019), zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření

Z tabulky 6 je patrné, že je současný státní příspěvek připisován na účet účastníků, kteří si sami vkládají částku od 300 Kč a více. Před rokem 2013 vznikl nárok na příspěvky od státu již při měsíčním příspěvku účastníka 100 Kč. Maximální výše příspěvku od státu je ve výši 230 Kč pro měsíční příspěvek účastníka ve výši 1 000 Kč a více. Současná výše příspěvků od státu je platná jednak pro doplňkové penzijní spoření, tak i pro penzijní připojištění se státním příspěvkem. Změna výše státních příspěvků proběhla za účelem motivovat klienty, aby zvyšovali vlastní měsíční příspěvky (Krebs et al., 2015, s. 261).

Daňové úlevy

Daňové úlevy patří mezi další možnost, jak podpořit penzijní připojištění. Jedná se o úlevy pro zaměstnance a zaměstnavatele. Účastníkovi penzijního připojištění umožňuje ponížít základ daně z příjmů fyzických osob o zaplacené pojistné příspěvky, které překračují hranici 12 000 Kč za kalendářní rok, maximálně však 24 000 Kč za kalendářní rok. Zaměstnavatel může zaměstnanci přispívat na penzijní připojištění a příspěvek si dát do nákladů, nejvýše však do částky 50 000 Kč za rok. Příspěvky do výše 50 000 Kč za rok nepodléhají platbám sociálního a zdravotního pojištění. Zaměstnanec

si příspěvek od zaměstnavatele může odečíst od základu daně z příjmů. K příspěvku na penzijní připojištění od zaměstnavatele už ale účastníkovi nenáleží státní příspěvek (Krebs et al., 2015, s. 261–262).

2.3.4 Výplata dávek

Pokud účastník splní podmínky stanovené zákonem, dochází k výplatě dávek ve formě důchodové dávky. Důchodové dávky jsou vypláceny při vzniku pojistné události, tzn. v případě dosažení hranice věku odchodu do důchodu, úmrtí účastníka pozůstalým osobám či prisouzení invalidního důchodu (Rytířová, 2013, s. 101–106).

Zákon o doplňkovém penzijním spoření umožňuje sedm způsobů výběru úspor ze třetího pilíře podle výběru účastníka. Jedná se o postupnou penzi, jednorázovou výplatu, předčasné ukončení, invalidní penze, předdůchod, částečná výplata v 18 letech a poslední možností je postupná výplata přes životní pojišťovnu. Většina penzistů dává přednost jednorázové výplatě. V současnosti roste popularita postupné penze s výplatou na 10 let (Krebs et al., 2015, s. 263–264; Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2019).

2.3.5 Zhodnocení doplňkového penzijního spoření

Třetí pilíř se stal za poslední čtvrt století odolným a stabilním pilířem důchodového systému s velmi značnou účastí spořicíků v populaci. V současnosti je v rámci třetího pilíře potenciál zvýšit malý podíl soukromých úspor penzistů na jejich příjmech. 96 % příjmů důchodců tvoří státní důchod. Mezi pozitiva třetího pilíře patří velmi vysoké pokrytí, kdy účast ve věkových kategoriích od 40 do 60 let se pohybuje přes 60 % a účast od 30 do 40 let přesahuje 50 %, další výhodou je vysoká důvěra občanů v doplňkové penzijní spoření jako celek a jeho stabilitu a v neposlední řadě velkou finanční stabilitu bez jakýchkoli významnějších problémů. Nevýhodou třetího pilíře je relativně nízká velikost úspor i úložek na jednoho účastníka. Nízká výše úspor i úložek vyplývá zejména z nedostatečného zapojení mladších věkových kategorií od 20 do 30 let, z nízké průměrné výše příspěvku, která roste velmi pomalu, z příspěvku zaměstnavatele, který je poskytován jen necelé čtvrtině účastníků třetího pilíře a v poslední řadě z průměrného příspěvku účastníků, který nepatrně přesahuje 700 Kč ročně. Náklady státní podpory jsou poměrně vysoké vzhledem k přínosům třetího pilíře (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2019).

2.4 Demografický vývoj

Jak již bylo zmíněno v přechozích podkapitolách, v České republice je nastavený tzv. průběžný důchodový systém, tedy systém, kdy stát financuje důchody současných penzistů z odvodů ekonomicky aktivního obyvatelstva. Průběžný důchodový systém je závislý na demografické křivce. Nejen stárnutí populace, ale také prodlužující se průměrný věk a rostoucí počet obyvatelstva značně ovlivňuje důchodový systém, a to především z hlediska financí. Výsledkem je, že populace stárne a snižuje se počet ekonomicky aktivních lidí, tedy těch, kteří ze svých výdělků odvádějí platby na sociální pojištění. Dochází tak k nerovnováze mezi počtem penzistů a ekonomicky aktivního obyvatelstva a stát pak reguluje důchodový systém tím, že buď sníží důchody, zvýší odvody na důchodové pojištění anebo zvýší věk odchodu do důchodu – popřípadě zmíněné možnosti zkombinuje (Ronda Invest, a.s., 2023).

V roce 2021 vzrostl počet obyvatel v České republice o 21 900. Na tento přírůstek mělo vliv zahraniční stěhování, kdy počet přistěhovalých činil 50 000 lidí. Již podruhé v řadě značně vzrostl počet zemřelých osob, který činil skoro 140 000 osob a převýšil tak počet živě narozených, kterých bylo 111 800 osob, o 28 100. Dle sčítání obyvatel v roce 2021 došlo v České republice k nárůstu počtu osob zahrnutých mezi pracovní sílu (tedy zaměstnaných a nezaměstnaných) z 5,1 milionu v roce 2011 na přibližně 5,6 milionu, což představuje 53,5 % obyvatel s ekonomickou aktivitou. V roce 2021 se rovněž oproti roku 2011 zdvojnásobil počet pracujících penzistů, kterých bylo 566 000 a tvořili tak 10,7 % všech zaměstnaných (Český statistický úřad, 2023; Český statistický úřad, 2022). Růst počtu seniorů nad 65 let věku se v České republice zpomaluje, ke konci roku 2022 pobíralo starobní důchod 2 367 185 penzistů, což je o 33 294 penzistů méně, než tomu bylo např. v roce 2020, kdy počet osob pobírajících starobní důchod byl 2 400 479. Podstatným ukazatelem je z hlediska financí rovněž počet ekonomicky aktivních osob ve věku 20 až 64 let připadajících na jednoho seniora. V letech 2006 a 2007 na jednoho seniora ve věku 65 a více let příslušelo 4,5 ekonomicky aktivních osob, tento počet osob se do konce roku 2019 snížil na hranici tří, zatímco na konci roku 2021 dosáhl již jen 2,8 osoby (Novinky.cz, 2022). V tabulce 7 je porovnání demografického vývoje a důchodového věku u mužů a žen za rok 2021.

Tab. 7: Porovnání demografického vývoje a důchodového věku u mužů a žen k roku 2021

	Česká republika
Průměrná délka života u mužů	76,2 let
Průměrná délka života u žen	82,1 let
Důchodový věk pro muže	63 let
Důchodový věk pro ženy	61 let
Počet let pobírání penze u mužů	19 let
Počet let pobírání penze u žen	28 let

Zdroj: Vlastní zpracování dle iRozhlas (n. d.) a Peníze,CZ a dodavatelé (2022)

S rozdílem šesti let délky života mezi muži a ženami patří Česká republika mezi země s nadprůměrným rozdílem ve střední délce života (iRozhlas, n. d.). Průměrný věk odchodu do důchodu roste každý rok o několik měsíců, nicméně se i přes to průměrná doba, kterou Češi tráví v důchodu, za poslední dekádu značně prodloužila. Důvodem jsou obecně lepší podmínky pro život, ať už jde o zdravotnictví, stravu, ale i životní prostředí, díky kterým se prodlužuje průměrná doba dožití. V roce 2021 činila průměrná délka starobního důchodu 23,92 roku. Značně se liší podle pohlaví, kdy muži v důchodu průměrně stráví téměř 19 let, zatímco u žen je to 28 let. Češi v roce 2021 čerpali starobní důchod v průměru v 62 letech, u mužů to bylo v 63 letech a u žen v 61 letech (Peníze.CZ a dodavatelé, 2022).

3 Finanční produkty vhodné pro zabezpečení ve stáří

Diplomová práce se věnuje produktům zabezpečení na stáří, v rámci kterých se investuje do fondů, nicméně důchodové fondy nejsou jedinou možností, jak se zabezpečit na stáří. Existují další alternativy zabezpečení se na stáří, které budou obsahem následujících podkapitol.

3.1 Stavební spoření

Stavební spoření je jednou z možností, jak financovat vlastní bydlení, které si získalo oblibu díky příspěvku státní podpory a dalším výhodám a které je rovněž možné využít i jako spořicí produkt. V České republice je systém fungování stavebního spoření vymezen zákonem č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření. Stavební spoření je bankovním produktem, který má dvě základní fáze. První fáze se týká spoření a připisování státních podpor, druhá fáze pak úvěrů ze stavebního spoření. Pro účely diplomové práce bude zmíněna pouze spořicí fáze (Janda, 2012, s. 92).

Smlouva o stavebním spoření sjednaná mezi účastníkem stavebního spoření a stavební spořitelnou obsahuje údaje o výši cílové částky, úrokové sazbě vkladů a úrokové sazbě z poskytnutého úvěru ze stavebního spoření, podmínkách pro získání úvěru ze stavebního spoření a způsob splácení úvěru ze stavebního spoření (Kielar, 2010, str. 9). Výši cílové částky si určuje sám účastník dle svých požadavků a nezbytností při sepsání návrhu smlouvy o stavebním spoření. Od výše cílové částky se odvozuje výše pravidelných úložek (Prčík, 2002, str. 7–8). Úrokové sazby jsou pro úročení vkladů vymezeny ze zákona jako pevné a při podpisu smlouvy je účastníkovi zaručena pevná úroková sazba pro spořicí fázi. Stavební spořitelna může změnit úrokovou sazbu z vkladů pouze v případě, kdy účastník splnil podmínky pro přidělení cílové částky a spoří nejméně šest let, avšak nevyužije příležitost čerpat úvěr ze stavebního spoření a nadále spoří (Lukáš & Kielar, 2014, str. 29–30).

Spoření je uskutečňováno formou ukládání finančních částek na účet stavebního spoření. Účastník se zavazuje pravidelně ukládat minimální výši úložky, ke které se při podpisu smlouvy o stavebním spoření zavázal a ze kterých může získat státní podporu při splnění stanovených podmínek. Na vklady uložené během kalendářního roku se vztahuje státní podpora ve výši 10 % z vkladu, která však činí od roku 2011 maximálně 2 000 Kč za rok (Janda, 2012, s. 92; Prčík, 2002, str. 20). Vázací doba je šest let a účastník může smlouvu

v průběhu spořicí fáze kdykoliv vypovědět. V případě, že účastník vypoví smlouvu do šesti let od uzavření smlouvy, ztrácí nárok na státní podporu. Jestliže účastník smlouvu vypoví v průběhu spořicí fáze, vzdává se tak nároku na poskytnutí úvěru (Kielar, 2010, s. 18).

3.2 Životní pojištění

Životní pojištění patří mezi další oblíbené alternativní nástroje zabezpečení se na stáří a je chápáno jako spořicí produkt, neboť vytváří úspory specifickým způsobem. Toto pojištění má za úkol krýt rizika ohrožující životy lidí a uplatňují se zde výplaty pojistných plnění v případě pojistných událostí. V životním pojištění jsou kryty dva základní typy pojistných událostí, a to úmrtí a dožití. Do krytí bývají zahrnuta i pojistná nebezpečí neživotního charakteru, kam spadají úrazy, vážné nemoci anebo invalidita. Pro placení pojistného je vhodné si sjednat životní pojištění v co nejmladším věku, neboť ti, kteří nepotřebují nikoho zajistit, mají většinu rizik levnějších než ti, kteří si sjednávají životní pojistku ve vyšším věku. Pojistná částka je sjednaná dopředu a bude v případě smrti pojištěného či v případě dožití vyplacena pojišťovnou. Hrazené pojistné je rovněž možné rozdělit na dvě části, kdy první část je použita ke krytí rizik a ta druhá je poté investována do otevřených podílových fondů, které jsou spravovány samotnou pojišťovnou. Životní pojištění se rozlišuje na rizikové pojištění, kapitálové a investiční životní pojištění (Ducháčková, 2012, s. 109; Janda, 2012, s. 136).

Rizikové pojištění

Rizikové životní pojištění je z hlediska pojištění základním kamenem a slouží jen k zajištění proti rizikům a pojistné slouží k pokrytí případných pojistných událostí. Tento typ pojištění zahrnuje pojištění pro případ smrti. V případě ukončení pojistné smlouvy se klientovi nevyplácí žádné plnění, neboť produkt neumožňuje zhodnocování finančních prostředků. Zaplacené pojistné je zcela použito na krytí pojistné ochrany a na poplatky. Pojištění je vhodné pro klienty, kteří chtějí zajistit své blízké v případě smrti nebo chtějí pojištění vázat ve prospěch jiného subjektu, např. hypotéky. Pojištění přináší výhody ve formě garantované pojistné částky pro případ smrti, sjednání pevné nebo klesající pojistné částky či sjednání pojištění už na dobu jednoho roku. Naopak nevýhodou pojištění je, že neumožňuje zhodnocování finančních prostředků (Česká asociace pojišťoven, n. d.).

Investiční životní pojištění

Investiční životní pojištění nabízí jak pojistnou ochranu, tak i zajímavé zhodnocení vložených finančních prostředků. Pojišťovny při vkládání finančních prostředků investičního pojištění tvoří investiční fondy, které ukládají prostředky do určité kombinace investic. Jedná se zpravidla o fondy cizích měn, dluhopisové, akciové, státních cenných papírů nebo smíšené. Pojišťovna část vložených prostředků spotřebuje na pokrytí pojistných rizik a na úhradu poplatků a zbývající část vložených peněz je investována do investičních fondů, tzn. že jsou z nich pořízeny podílové jednotky, které pojišťovna vkládá na individuální účet klient. Pojištěný si vybírá vlastní kombinaci, která bude nejlépe splňovat jeho podmínky. Investiční riziko je plně na straně klienta, pojišťovna se tak zbavuje závazku vyplácet minimální garantovaný výnos, nicméně zároveň tak ztrácí možnost vytvářet zisk v případě vyššího zhodnocení rezerv, než jaký je připisován výnos klientům. Pojišťovna pak musí vytvářet zisk z jiných zdrojů, jako jsou například poplatky za správu fondů či transakční poplatky. Míra dosaženého zhodnocení závisí na zvolené investiční strategii a celé investiční riziko je v tomto případě na straně klienta. V průběhu pojištění je možné měnit poměr mezi pojistnou ochranou a zhodnocením finančních prostředků, které jsou investovány, a to v závislosti na volbě výše pojistné částky a výše pojistného. Rovněž je možné měnit rozložení finančních prostředků mezi zvolené fondy. Výhodami investičního životního pojištění jsou možnost měnit nastavení pojištění a rozsah pojistné ochrany, rozšířit rozsah pojistné ochrany formou různých připojištění, aktivně měnit investiční strategii během trvání pojištění či daňová uznatelnost zaplaceného pojistného. Jako nevýhodu lze uvést negarantovanou výši zhodnocení a též není garantována pojistná částka při dožití. Minimální doporučená doba trvání pojištění 10 let a více, jelikož by kratší doba pojištění vzhledem ke kolísání kapitálového trhu mohla nepříznivě ovlivnit výši očekávaného zhodnocení (Ducháčková, 2012, s. 120–121; Finance.cz, n. d.).

Kapitálové životní pojištění

Z kapitálového životního pojištění nám oproti investičnímu životnímu pojištění plyne předem stanovený výnos, který je v pojistných podmínkách stanoven jako technická úroková míra, která aktuálně činí maximálně 1,9 %. Produkt kapitálového životního pojištění v sobě zahrnuje jak pojištění pro případ smrti, tak i pro případ dožití. Klient

si může zvolit stejnou pojistnou částku pro obě rizika anebo si může zvolit zvlášť pojistnou částku pro případ smrti a zvlášť pojistnou částku pro případ dožití. Pro maximalizaci zhodnocení vložených prostředků se doba trvání pojištění doporučuje od 10 let a výše. Náklady na krytí pojistné ochrany a poplatky se odečítají ze zaplaceného pojistného, zbývající část pojistného je použita k tvorbě rezervy pojištění. Sjednaná pojistná částka je v případě úmrtí klienta vyplacena pojišťovnou obmyslené osobě, v případě dožití je pojištěnému vyplacena sjednaná pojistná částka včetně podílů na výnosech. Za výhody lze uvést garantovanou pojistnou částku pro případ smrti nebo dožití či garantované minimální zhodnocení finančních prostředků, tj. technickou úrokovou míru. Nevýhodou je pak nemožnost si libovolně měnit nastavení pojištění a nemožnost si aktivně ovlivňovat tvorbu kapitálové hodnoty pojištění (Finance.cz; n. d.; Janda, 2012, s. 137).

3.3 Spořicí účet

Způsobů, jak zhodnotit své volné peněžní prostředky, existuje celá řada, a právě jedním z těchto způsobů je spořicí účet. Jedná se o sloučení termínovaného vkladu a běžného účtu. Spořicí účet v sobě spojuje přínosy těchto dvou finančních produktů, a tedy zhodnocení vkladů a okamžitou likviditu vložených prostředků. Tento produkt je vhodný především pro uložení finančních prostředků pro odložení části úspor v rámci finanční rezervy, nicméně spořicí účet má daleko širší využití než jen vytvoření finanční rezervy či shromažďování finančních prostředků. Často se používá k uložení většího obnosu peněz, například z prodeje nemovitosti, výhry z loterie či děděním. Spořicí účet je zakládán zpravidla na dobu neurčitou a volné finanční prostředky jsou zde úročeny vyšší úrokovou sazbou než na běžném účtu. Běžně se úroková sazba uvádí jako roční. Spořicí účet je zakládán buď jako doplněk k běžnému účtu, ke kterému je vázán anebo ho banky nabízí jako zcela nezávislý finanční produkt. Výhodou spořicího účtu je, že si z něho banky za transakce, za vedení tohoto účtu a s tím spojené služby neúčtují žádné poplatky. Za výhodu lze rovněž považovat bezpečnost tohoto produktu, jelikož je ze zákona pojištěn do výše 100 %, maximálně však do částky 100 000 EUR. Za nevýhodu tohoto finančního produktu se uvádí požadavek minimálního zůstatku na spořicím účtu, avšak výše minimálního zůstatku se liší, mnohdy může jít o desítky tisíc korun. Spořicí účet může být veden ve dvou formách. První formou je spořicí účet s výpovědní lhůtou, který mívá délku od několika málo dnů či týdnů až po jeden rok.

Jestliže si držitel spořicího účtu vybere vložené prostředky před uplynutím výpovědní lhůty, je pak zatížen sankčními poplatky. Druhou formou je pak spořicí účet bez výpovědní lhůty, u kterého je možné si vybrat peněžní prostředky z běžného účtu okamžitě bez jakýchkoliv sankcí (Finance.cz, n. d.; Janda, 2012, s. 84–88).

4 Komparace českého a švédského důchodového systému

Na základě popisu jednotlivých pilířů důchodového systému v České republice v předchozích kapitolách bude tato kapitola zaměřena na komparaci českého a švédského důchodového systému.

4.1 Švédský důchodový systém

Dne 8. června 1998 přijal švédský parlament zákon o novém starobním důchodovém systému ve Švédsku. Rozhodnutí o provedení důchodové reformy bylo významným krokem ve velmi dlouhém procesu. Švédská důchodová reforma byla spuštěna v roce 1999 a kompletně implementována v roce 2003. Důvodem pro provedení důchodové reformy byly vážné problémy s finanční nestabilitou původního systému, ztrátou flexibility a rovněž neschopnost starého systému včas zareagovat na změny jak v ekonomické sféře, tak i v demografickém vývoji. Švédsko patří mezi první země, které zavedly NDC systém, čímž se nechaly inspirovat další státy jako např. Itálie, Lotyšsko anebo Polsko (Scherman, 1999, s. 1–2; Vostatek, 2016).

Dle Vostatka (2016, s. 33) se švédský důchodový systém skládá ze třech pilířů, a to:

- první pilíř: veřejné penze (national pensions, státní penze), který tvoří:
  - příjmová penze (NDC),
  - garantovaná penze (penze testovaná na penzi NDC),
  - prémiová penze (FDC)
- druhý pilíř: zaměstnanecké penze (kvazipovinné),
- třetí pilíř: osobní penze.

Švédská penzijní dávka se odvíjí od příjmu, který občan pobíral od svých šestnácti let věku až do důchodu, tedy ten, kdo pracoval déle, má nárok na vyšší důchodovou dávku. Do švédského penzijního systému je odváděno celkem 18,5 % z příjmu, kdy 16 % z příjmu se odvádí z příjmové dávky a 2,5 % z příjmu je odváděno z prémiové dávky. Tyto příspěvky jsou označovány jako důchodové nároky a jsou vypláceny státem. Stát bude vyplácet důchodové dávky, které vzniknou v době nemoci, v době nezaměstnanosti, za dobu invalidity, příspěvky za dobu péče o malé děti či v období studia (Scherman, 1999, s. 14–15; Schwarzová, 2007, s. 39).

První pilíř švédského penzijního systému se skládá ze tří typů příjmů a účast v něm je povinná. Tvoří jej příjmová penze, garantovaná penze a prémiová penze. Příjmová penze je příspěvkově definovaná a financovaná NDC systémem neboli PAYG systémem se stálým odvodem 16 % z příjmů, který je financovaný zaměstnavatelem. Důchodové dávky se odvozují od celoživotních příjmů od šestnáctého věku. V tomto prvním typu příjmů je minimální věk odchodu do důchodu stanoven na 61 let, maximální věk je pak stanoven na 67 let. Druhý typ příjmů důchodu poskytovaného z prvního pilíře je povinný fondově financovaný systém, tedy FDC systém, jež funguje na principu soukromého pojištění. Plynou do něj příjmy ve výši 2,5 %, které se ukládají v systému FDC na individuální účty klientů. Poslední typ příjmů je určen pro osoby, které dosahují nízkého nebo žádného důchodu odvozeného od příjmu. Tyto osoby musí splňovat podmínku minimálního věku 65 let a rovněž je nezbytné, aby ve Švédsku penzisté pobývali 40 let. Pro plnou výši je třeba pobývat 40 let ve Švédsku. Garantovanou penzi pobírá ve Švédsku přibližně polovina penzistů (Scherman, 1999, s. 15–16; Schwarzová, 2007, s. 38–40; Vostatek, 2016, s. 33–34).

Druhý pilíř je tvořen zaměstnaneckými penzemi. Zaměstnanecké penze jsou zřizovány na základě kolektivních smluv mezi organizacemi zaměstnavatelů a zaměstnanců. Jedná se o dobrovolné pojištění bez jakéhokoli státního zásahu. Příspěvek se převážně pohybuje v rozmezí 2–5 % ze mzdy. Ve Švédsku jsou prakticky všichni zaměstnanci zahrnuti do zaměstnaneckého penzijního systému, vztahují se zhruba na 90 % zaměstnanců. Převážná většina zaměstnaneckých penzí je spravována čtyřmi kolektivními smlouvami, mezi které patří systém důchodového zabezpečení pro dělníky, dělnický systém, úřednický systém a systém pro státní úředníky. Některé z nich jsou dávkově definované, jiné jsou příspěvkově definované. Výhodou zaměstnaneckých penzijních systémů je, že jsou dobrovolné a volně dostupné bez jakéhokoli státního zásahu. Na druhou stranu jsou zaměstnavatelé kolektivními smlouvami vázáni platit příspěvky za všechny pravidelně zaměstnané osoby bez ohledu na to, zda jsou v pracovním poměru nebo ne. Z pohledu zaměstnanců je účast v zaměstnaneckém penzijním systému povinná (Scherman, 1999, s. 11; Vostatek, 2016, s. 35).

Účast ve třetím pilíři švédského penzijního systému je rovněž dobrovolná. Individuální penzijní úspory jsou odečitatelné od zdanitelného příjmu. V soukromých penzijních plánech se klient zavazuje platit roční příspěvek buď po dobu několika let, nebo jen

jednorázový příspěvek. Soukromý penzijní plán může nabývat podoby invalidního a pozůstalostního pojištění (Scherman, 1999, s. 11).

4.2 Srovnání českého a švédského důchodového systému

Oba důchodové systémy se liší jak počtem pilířů, tak i principem fungování. Český důchodový systém se skládá ze dvou pilířů, z prvního a třetího pilíře, kdežto švédský má pilíře tři. Základní srovnání českého a švédského důchodového systému jsou obsahem tabulky 8.

Tab. 8: Srovnání českého a švédského důchodového systému

	I. pilíř (povinný)	II. pilíř	III. pilíř (dobrovolný)
Český důchodový systém	Důchodové pojištění (PAYG systém)	Zrušen	Doplňkové penzijní spoření
Švédský důchodový systém	Důchodové pojištění (NDC systém)	Zaměstnanecká penze	Osobní penze

Zdroj: Vlastní zpracování dle Vostatka (2016, s. 33)

První pilíř obou důchodových systémů je založen na průběžně financovaném systému. Švédsko po důchodové reformě přešlo na nový PAYG systém doplněný o fondovou složkou a rovněž o systém minimálního důchodu, tzv. NDC systém (Peníze.CZ a dodavatelé, 2001).

Od roku 1999 se státem povinný první pilíř švédského důchodového systému zakládá na individuálních účtech a dle Pollnerové et al. (2008, s. 145) se skládá ze dvou částí, a to z:

- průběžně financovaného schématu důchodů odvozených od příjmů, tzv. NDC systém – pojištěnci sem odvádějí pojistné ve výši 16 % z vyměřovacího základu,
- fondového tzv. pojistného důchodového schématu – pojištěnci odvádějí pojistné ve výši 2,5 % do prémiové penze.

V rámci reformy provedené v roce 1999 nadále existuje rovněž tzv. doplňkový důchod, jenž ze starého důchodového systému nahradil důchodové dávky. Zaručený důchod

zabezpečuje pro osoby s nízkými příjmy či pro osoby bez příjmů minimální úroveň důchodu a je financován ze všeobecných daňových příjmů. Správa sociálního pojištění patří mezi rozhodující instituci, která spravuje schéma důchodů odvozených od příjmů, rovněž rozhoduje o důchodových částkách, důchodových dávkách a vyplácí důchody. Pojištěnci platí pojistné do prvního pilíře důchodového systému ve výši 7 % hrubého příjmu do výše 8,0násobku průměrné mzdy. Ta činí ve Švédsku za rok 2021 přibližně 37 100 SEK. Zaměstnavatelé platí pojistné na starobní důchod ve výši 10,21 % mzdy do výše 8,07násobku průměrné mzdy. Z příjmů nad tento limit odvádí zaměstnavatel daň 10,21 % do státního rozpočtu (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2022; Pollnerová et al., 2008, s. 146).

Ve Švédsku existují dva hlavní typy neveřejných důchodů, a to zaměstnanecké důchody na základě kolektivních smluv a individuální penzijní plány. II. pilíř švédského důchodového systému je tvořen právě zaměstnaneckými penzemi, III. pilíř pak osobními penzemi. V České republice byl druhý pilíř tzv. důchodové spoření zrušen v roce 2016. Druhý švédský pilíř, neboli zaměstnanecké penzijní systémy, jsou zřizovány zaměstnavateli bez jakéhokoli státního donucení. Zaměstnanecké penzijní schéma je doplňkové ke státnímu systému a zhruba 90 % zaměstnanců je účastníkem jednoho ze čtyř hlavních systémů, mezi které patří systém důchodového zabezpečení pro dělníky, dělnický systém, úřednický systém a systém pro státní úředníky. V rámci III. pilíře u individuálních penzijních plánů se klient zavazuje platit roční částku buď jako příspěvek po dobu několika let, nebo jako jednorázový příspěvek. Důchodový plán může zahrnovat invalidní a pozůstalostní pojištění. Jsou zde daňově zvýhodněné soukromé penzijní úspory ve formě penzijního pojištění nebo osobního penzijního spořicího účtu (Pollnerová et al., 2008, s. 145; Scherman, 1999, s. 11; Vostatek, 2016, s. 35).

5 Modelové situace finančních produktů zabezpečení se na stáří

Tato kapitola diplomové práce se bude věnovat rozboru jednotlivých finančních produktů zabezpečení se na stáří. Vzhledem k demografickému vývoji a jeho dopadu na veřejné finance není jisté, jak vysoké důchody budou penzistům vypláceny v následujících letech. Vyplácení důchodů patří mezi povinné výdaje státního rozpočtu, a tedy stát nemůže jejich vyplácení zastavit, nicméně může dojít ke změně parametrů pro výpočet důchodu anebo se rovněž mohou změnit podmínky pro přiznání důchodu. V roce 2023 se však vlivem vysoké inflace musí adekvátně navyšovat důchody prostřednictvím mimořádné valorizace. V roce 2022 se důchody navyšovaly třikrát a v letošním roce je zřejmé, že to bude minimálně dvakrát. V červnu roku 2023 by se měly důchody zvednout v průměru skoro o 1 800 Kč, což by pro státní rozpočet představovalo nečekaný výdaj v částce 35 miliard Kč. V současnosti platí novela zákona o důchodovém pojištění, která stanovuje, že se má v roce 2030 věk pro odchod do důchodu zastavit na 65 letech. Změny se nedotknou těch, kterým je nyní 57 a více. Nicméně toto navyšování důchodů však vede k tomu, že dnešní padesátníci budou odcházet do důchodu v 66 letech, dnešní čtyřicátníci skoro v 67 letech a těm, kterým je dnes 34 a méně, odejdou do starobního důchodu v 68 letech. Dle nového návrhu Ministerstva práce a sociálních věcí se plánuje změna důchodového systému, kdy by se měl věk odchodu do důchodu posunout na 68 let a nově připsané důchody by vzhledem k průměrné mzdě měly být nižší, než tomu bylo dosud. Věk odchodu do důchodu v 68 letech by měl zajistit udržitelnost důchodového systému a měl by se zvyšovat postupně o jeden měsíc za rok, a tedy přes hranici 65 let by se dostal v roce 2034 a maximálního věku 68 let by dosáhl v roce 2070 (AAzdraví.cz, 2023; e15.cz, 2023).

Pro zachování obdobné životní úrovně i v době stáří si musí občan zvolit finanční plán, který je pro něj vhodný. Je proto potřeba provést pečlivý výběr pro dosažení očekávaných příjmů v budoucnosti, jelikož na trhu existuje velké množství finančních produktů, které mají odlišnou výnosnost a nákladovost. Následující podkapitoly se budou věnovat třem vybraným finančním produktům na českém trhu, které slouží pro zajištění se na stáří.

5.1 Parametry modelových situací

Pro výpočet modelových situací byly vybrány tři finanční produkty zajištění se na stáří – doplňkové penzijní spoření, otevřené podílové fondy a spořicí účet. Jednotlivé finanční produkty zajištění se na stáří a jejich výhodnost budou demonstrovány na třech modelových příkladech. Pro výpočet modelových situací třech vybraných produktů bude brán v potaz jeden potenciální účastník – muž v různých věkových kategoriích. Pro analýzu jednotlivých finančních produktů budou zvoleny tři věkové kategorie potenciálního účastníka. První věkovou kategorií je muž ve věku 35 let, druhou věkovou kategorií je muž ve věku 55 let a poslední je muž ve věku 60 let.

Pro zjednodušení se předpokládá, že potenciální účastník bude po celou dobu spoření pobírat stejnou výši příjmu. Rovněž se předpokládá, že klient půjde do důchodu v 65 letech. V modelových příkladech se počítá s tím, že si účastník nechá své naspořené finanční prostředky vyplácet formou penze po dobu 15 let. Pro potřeby diplomové práce se pro rámcový propočtení u finančních produktů doplňkového penzijního spoření, otevřených podílových fondů a spořicího účtu počítá s průměrným ročním zhodnocením ve výši 5 %. Potenciální účastník si v rámci doplňkového penzijního spoření vybral dynamickou strategii s průměrným ročním výnosem 5 %. Rovněž se pro zjednodušení nebere v úvahu inflace.

Při výpočtu očekávané výše starobního důchodu, který plyne z I. pilíře, se počítá s hrubým měsíčním příjmem 45 000 Kč a rokem, kdy za potenciálního klienta začal poprvé zaměstnavatel platit důchodové pojištění, tedy datum nástupu do prvního zaměstnání. Při výpočtu se předpokládá, že bylo důchodové pojištění placeno od roku, kdy začal zaměstnavatel platit důchodové pojištění až do roku předpokládaného nástupu do důchodu. Pro přehlednost jsou všechny parametry zaneseny do tabulky 9.

Tab. 9: Parametry modelových situací pro vybrané finanční produkty

	Modelový příklad 1	Modelový příklad 2	Modelový příklad 3
Věk klienta (v letech)	35	55	60
Datum narození	1988	1968	1963
Odchod do důchodu (v letech)	65	65	65
Doba spoření (v letech)	30	10	5
Doba v důchodu (v letech)	15	15	15
Hrubá mzda (v Kč)	45 000	45 000	45 000
Čistá mzda (v Kč)	35 870	35 870	35 870
Očekávaný starobní důchod (v Kč)	18 934	19 306	19 679

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

5.2 Doplnkové penzijní spoření

Prvním finančním produktem zabezpečení se na stáří je doplnkové penzijní spoření, které tvoří třetí pilíř penzijního systému. Tento pilíř slouží zejména pro spoření na starobní důchod. Klient má na doplnkové penzijní spoření pravidelnou měsíční úložku ve výši 1 000 Kč. Klient si zvolil tuto výši úložky z důvodu dosažení nejvyššího státního příspěvku, který činí 230 Kč měsíčně. Dle predikce trhu doplnkového penzijního spoření je pro rámcový propočet modelových příkladů počítáno s ročním zhodnocením 5 %. Dále je třeba započíst 1% poplatek za obhospodařování majetku a 15% provizi za zhodnocení majetku. Sazba daně z výnosu je ve výši 15 %. Klientovi z důvodu nízkého měsíčního vkladu nevznikne nárok odpočtu na dani 12 000 Kč ročně od základu daně.

V rámci tohoto produktu budou modelovány tři příklady, ve kterých si klient pravidelně spoří 30 let, 10 let anebo 5 let na důchod.

5.2.1 Modelový příklad 1

Pro modelový příklad 1 byly stanoveny následující parametry:

- muž ve věku 35 let,
- věk odchodu do důchodu 65 let,
- celková doba spoření 30 let,
- pravidelný měsíční vklad 1 000 Kč,
- předpokládané roční zhodnocení 5 %.

Účastník odejde v 65 letech do důchodu a očekává se, že si naspořené finanční prostředky formou renty nechá vyplácet po dobu 15 let, která tak nepodléhá dani z výnosu.

Při předpokládaném zhodnocení 5 % p. a. se účastníkovi dle výpočtů finančního poradce podaří za 30 let na doplňkovém penzijním spoření naspořit při pravidelném měsíčním vkladu 1 000 Kč částku v nominální hodnotě ve výši 760 747 Kč. V případě, že by byla inflace vysoká, dojde tak ke zmenšení úspor účastníka. Při pravidelném vkladu ve výši 1 000 Kč měsíčně má účastník nárok na státní příspěvek ve výši 230 Kč za každý měsíc, tedy celkem za 30 let dostane navíc od státu částku 82 800 Kč. Suma vlastních plateb účastníka pak činí 360 000 Kč. Výnos z doplňkového penzijního spoření je pak 317 947 Kč. Tvorbu úspor účastníka v rámci doplňkového penzijního spoření s výše uvedenými parametry znázorňuje pro přehlednost následující tabulka 10.

Tab. 10: Spoření na stáří v rámci doplňkového penzijního spoření formou měsíčního vkladu po dobu 30 let

Měsíční vklad	1 000 Kč
Suma vlastních plateb	360 000 Kč
Státní příspěvky (230 Kč/měsíc)	82 800 Kč
Výnos z doplňkového penzijního spoření	317 947 Kč
Předpokládané roční zhodnocení	5 %
Celkem nominálně naspořeno	760 747 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Pomocí výpočtu finančního poradce byla vypočtena měsíční dávka renty 4 548 Kč, která bude vyplácena po dobu 15 let následujících po vstupu do důchodu. Tato částka byla vypočtena z výše uvedených údajů, a to při naspoření vlastních plateb účastníka 360 000 Kč po dobu 30 let, při státním příspěvku 82 800 Kč a při výnosu z doplňkového penzijního spoření 317 947 Kč.

Jednorázová výplata penze

Na modelový příklad 1 navazuje situace, kdy dochází k jednorázové výplatě naspořených peněžních prostředků ze třetího pilíře a která je pro přehlednost znázorněna v tabulce 11.

Tab. 11: Jednorázová výplata penze

Měsíční vklad	1 000 Kč
Celkem nominálně naspořeno	760 747 Kč
Daň 15 %	47 693 Kč
Celkem vyplaceno při jednorázové výplatě	713 055 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

V případě jednorázové výplaty penze podléhá výnos z doplňkového penzijního spoření srážkové dani, která je ve výši 15 %. Zdanění podléhá jen ta část penze, která odpovídá výnosům. Týká se to tedy u výnosů z příspěvků placených účastníkem i ze státního příspěvku.

5.2.2 Modelový příklad 2

Pro modelový příklad 2 byly stanoveny následující parametry:

- muž ve věku 55 let,
- věk odchodu do důchodu 65 let,
- celková doba spoření 10 let,
- pravidelný měsíční vklad 1 000 Kč,
- předpokládané roční zhodnocení 5 %.

Účastník odejde v 65 letech do důchodu a očekává se, že si naspořené finanční prostředky formou renty nechá vyplácet po dobu 15 let, které tak nepodléhají dani z výnosu.

Při předpokládaném zhodnocení 5 % p. a. se klientovi dle výpočtů finančního poradce podaří za 10 let na doplňkovém penzijním spoření naspořit při pravidelném měsíčním vkladu 1 000 Kč částku v nominální hodnotě ve výši 174 936 Kč. V případě, že by byla inflace vysoká, dojde tak ke zmenšení úspor účastníka. Při pravidelném vkladu ve výši 1 000 Kč měsíčně má účastník nárok na státní příspěvek ve výši 230 Kč za každý měsíc, a tedy celkem za 10 let dostane navíc od státu částku 27 600 Kč. Suma vlastních plateb účastníka pak činí 120 000 Kč. Výnos z doplňkového penzijního spoření je pak 27 336 Kč. Tvorbu úspor účastníka v rámci doplňkového penzijního spoření s výše uvedenými parametry znázorňuje pro přehlednost následující tabulka 12.

Tab. 12: Spoření na stáří v rámci doplňkového penzijního spoření formou měsíčního vkladu po dobu 10 let

Měsíční vklad	1 000 Kč
Suma vlastních plateb	120 000 Kč
Státní příspěvky (230 Kč/měsíc)	27 600 Kč
Výnos z doplňkového penzijního spoření	27 336 Kč
Předpokládané roční zhodnocení	5 %
Celkem nominálně naspořeno	174 936 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Pomocí výpočtu finančního poradce byla vypočtena měsíční dávka renty 1 046 Kč, která bude vyplácena po dobu 15 let následujících po vstupu do důchodu. Tato částka byla vypočtena z výše uvedených údajů, a to při naspoření vlastních plateb účastníka 120 000 Kč za 10 let, při příspěvku od státu 27 600 Kč a při zhodnocení výnosu z doplňkového penzijního spoření 27 336 Kč.

Jednorázová výplata penze

Obdobně jako v modelovém příkladu 1 bude rovněž na modelový příklad 2 navazovat situace, kdy dochází k jednorázové výplatě penze, která je znázorněna v tabulce 13.

Tab. 13: Jednorázová výplata penze

Měsíční vklad	1 000 Kč
Celkem nominálně naspořeno	174 936 Kč
Daň 15 %	4 100 Kč
Celkem vyplaceno při jednorázové výplatě	170 836 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

V případě jednorázové výplaty penze podléhá výnos z doplňkového penzijního spoření srážkové dani, která je ve výši 15 %.

5.2.3 Modelový příklad 3

Pro modelový příklad 3 byly stanoveny následující parametry:

- muž ve věku 60 let,
- věk odchodu do důchodu 65 let,
- celková doba spoření 5 let,
- pravidelný měsíční vklad 1 000 Kč,
- předpokládané roční zhodnocení 5 %.

Účastník odejde v 65 letech do důchodu a očekává se, že si naspořené finanční prostředky formou renty nechá vyplácet po dobu 15 let, které tak nepodléhají dani z výnosu.

Při předpokládaném zhodnocení 5 % p. a. se klientovi dle výpočtů finančního poradce podaří za 5 let na doplňkovém penzijním spoření naspořit při pravidelném měsíčním vkladu 1 000 Kč částku v nominální hodnotě ve výši 80 174 Kč. V případě, že by byla inflace vysoká, dojde tak ke zmenšení úspor účastníka. Při pravidelném vkladu ve výši 1 000 Kč měsíčně má účastník nárok na státní příspěvek ve výši 230 Kč za každý měsíc, a tedy celkem za 5 let dostane navíc od státu částku 13 800 Kč. Suma vlastních plateb účastníka činí 60 000 Kč. Výnos z doplňkového penzijního spoření je pak 6 374 Kč. Tvorbu úspor účastníka v rámci doplňkového penzijního spoření s výše uvedenými parametry znázorňuje pro přehlednost následující tabulka 14.

Tab. 14: Spoření na stáří v rámci doplňkového penzijního spoření formou měsíčního vkladu po dobu 5 let

Měsíční vklad	1 000 Kč
Suma vlastních plateb	60 000 Kč
Státní příspěvky (230 Kč/měsíc)	13 800 Kč
Výnos z doplňkového penzijního spoření	6 374 Kč
Předpokládané roční zhodnocení	5 %
Celkem nominálně naspořeno	80 174 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Pomocí výpočtu finančního poradce byla vypočtena měsíční dávka renty 702 Kč, která bude vyplácena po dobu 15 let následujících po vstupu do důchodu. Tato částka byla vypočtena z výše uvedených údajů, a to při naspoření vlastních plateb účastníka 60 000 Kč za 5 let, při příspěvku od státu 13 800 Kč a při zhodnocení výnosu z doplňkového penzijního spoření 6 374 Kč.

Jednorázová výplata penze

Obdobně jako v modelovém příkladu 1 a 2 bude rovněž na modelový příklad 3 navazovat situace, kdy dochází k jednorázové výplatě penze, která je znázorněna v tabulce 15.

Tab. 15: Jednorázová výplata penze

Měsíční vklad	1 000 Kč
Celkem nominálně naspořeno	80 174 Kč
Daň 15 %	956 Kč
Celkem vyplaceno při jednorázové výplatě	79 218 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

V případě jednorázové výplaty penze podléhá výnos z doplňkového penzijního spoření srážkové dani, která je ve výši 15 %.

5.2.4 Daňové výhody

Účastník si může od základu daně z příjmů fyzických osob odečíst částku vlastního příspěvku, která převyšuje 1 000 Kč za měsíc, v ročním vyjádření to představuje část příspěvku přesahující 12 000 Kč. Maximální daňový odpočet od základu daně za rok činí 24 000 Kč. Při spoření částky 1 000 Kč měsíčně si účastník nemůže od základu daně z příjmů fyzických osob odečíst ročně 12 000 Kč. Pokud by si účastník spořil měsíčně částku 2 000 Kč, má nárok si od základu daně z příjmů odečíst ročně 12 000 Kč. Na maximální odpočet od základu daně ve výši 24 000 Kč dosáhne účastník, který si bude na doplňkovém penzijním spoření spořit částku 3 600 Kč měsíčně. Pro dosažení maximálního daňového zvýhodnění v rámci doplňkového penzijního spoření je optimální výše měsíčního příspěvku účastníka ve výši 3 000 Kč. Daň z příjmů fyzických osob je 15 %. Maximální roční úspora na dani pak činí 3 600 Kč při měsíčním příspěvku 3 000 Kč. Naopak nejnižší roční sleva na dani činí 180 Kč při měsíčním příspěvku 1 100 Kč. Za 30 let při měsíčním vkladu 3 000 Kč účastník uspoří na dani celkem 108 000 Kč. Pro přehlednost je znázorněna tabulka 16, která obsahuje daňové benefity, které poskytuje stát.

Tab. 16: Daňové zvýhodnění státního příspěvku

Příspěvek účastníka	Státní příspěvek	Roční sleva na dani z příjmu v Kč	Celkové roční zvýhodnění ze strany státu v Kč
100	-	-	-
200	-	-	-
300	90	-	1 080
400	110	-	1 320
500	130	-	1 560
600	150	-	1 800
700	170	-	2 040
800	190	-	2 280
900	210	-	2 520
1 000	230	-	2 760
1 100	230	180	2 940
1 200	230	360	3 120
1 300	230	540	3 300
1 400	230	720	3 480
1 500	230	900	3 660
1 600	230	1 080	3 840
1 700	230	1 260	4 020
1 800	230	1 440	4 200
1 900	230	1 620	4 380
2 000	230	1 800	4 560
3 000	230	3 600	6 360

Zdroj: Vlastní zpracování dle Srovnávače.cz (2023)

5.2.5 Změny v doplňkovém penzijním spoření

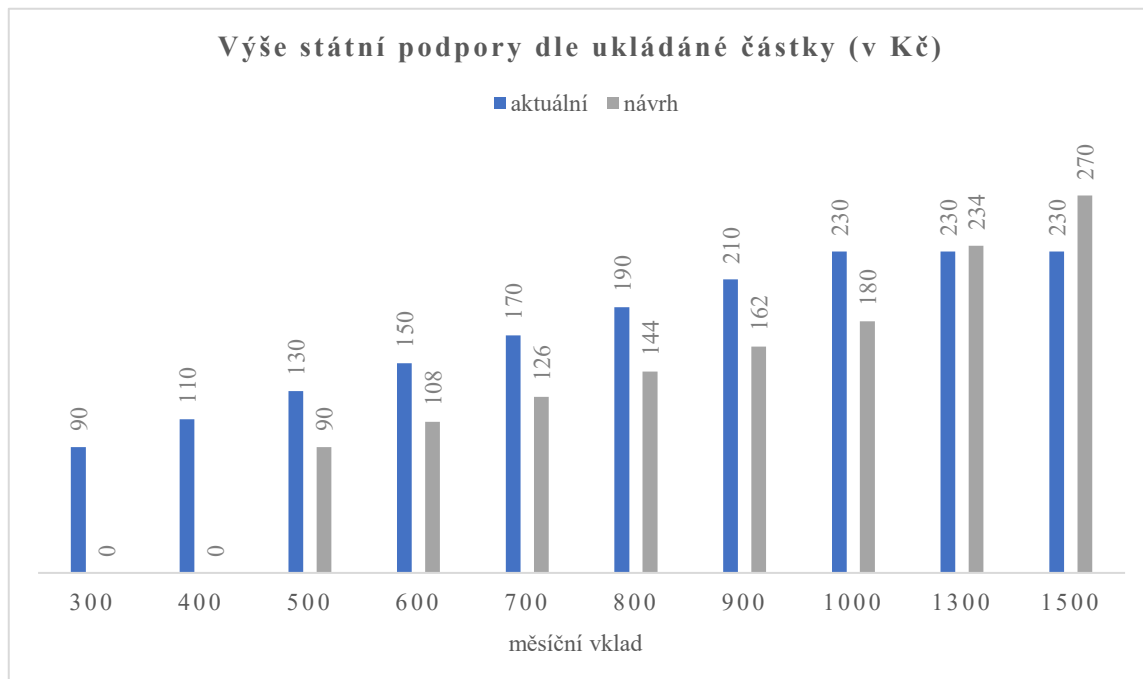
Ministerstvo financí si v roce 2023 připravilo návrhy, jak upravit fungování doplňkového penzijního spoření v rámci třetího pilíře, konkrétně se jedná o omezení jednorázových výplat naspořených částek v rámci penzijního spoření. Cílem ministerstva financí je, aby si lidé nechávali vyplácet své naspořené částky formou pravidelné měsíční renty. Ministerstvo financí si připravilo dvě možnosti, jak zamezit jednorázovým výplatám naspořených peněz účastníků. První možností je, že pokud by si chtěl účastník vybrat své naspořené peníze jednorázově, vrátil by část státního příspěvku, a to buď čtvrtinu anebo polovinu. Druhou možností je větší zdanění výnosu z doplňkového penzijního spoření – dnes je výnos z doplňkového penzijního spoření zdaněn sazbou 15 %. O kolik by se mohla zvednout sazba zatím není jasné. Případně by se obě zmíněné možnosti mohly nakombinovat. Tato navrhovaná změna by nebyla retroaktivní, to znamená, že by se nevztahovala na doposud uzavřené smlouvy, ale týkala by se pouze nově uzavřených. V současnosti si v rámci třetího pilíře penzijního systému spoří na důchod 4,41 milionu účastníků, kterých by se tato změna nedotkla a mohli si nadále své naspořené peníze vybrat jednorázově (Hospodářské noviny, 2023)

Ministerstvo financí ve svém návrhu na změnu doplňkového penzijního spoření uvedl i výjimky, na které by se penalizace při jednorázové výplatě naspořených peněz nevztahovala. Do výjimek lze zařadit situaci, kdy by účastník naspořené peníze použil na splacení úvěru na bydlení či by je použil na vytvoření bezbariérového přístupu ve vlastním domě. Za výjimku se považuje i případ, kdy by si účastník nenaspořil dostatek peněz, ku příkladu méně než 200 000 Kč. Ministerstvo se chce rovněž zaměřit na tzv. točení smluv u lidí, kteří jsou v důchodovém věku. Dle dnešních pravidel je možné, že si účastník po dosažení 60 let může peníze ze třetího pilíře vybrat již po pěti letech strádání. Lidé v důchodovém věku tuto variantu hojně využívají a doplňkové penzijní spoření si zřizují jen na pár let, kdy dostávají státní příspěvek a své naspořené peníze si pak vyberou. Proto ministerstvo financí zvažuje zrušení nároku na státní příspěvek pro penzisty, jelikož státní příspěvek v tomto věku již neplní svůj účel, a tedy motivovat člověka, aby se zajistil na stáří (Hospodářské noviny, 2023).

Ministerstvo financí již představilo návrh změny na dosažení státní podpory v rámci doplňkového penzijního spoření, kdy se hranice na získání minimální státní podpory posune (Hospodářské noviny, 2023).

Ministerstvo tím chce motivovat občany, aby si odkládali větší obnos peněz na doplňkové penzijní spoření. Následující graf 1 zobrazuje aktuální a navrhovanou změnu výše státní podpory dle ukládané částky účastníka.

Graf 1: Výše státní podpory dle ukládané částky (v Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Hospodářských novin (2023)

5.3 Otevřené podílové fondy

Dalším produktem, který může být použit pro zabezpečení se na stáří, jsou podílové fondy. Rovněž jako doplňkové penzijní spoření nabízí příležitost pravidelného spoření, nicméně zde chybí možnost daňové úlevy i státního příspěvku. Otevřené podílové fondy umožňují investovat do akcií či dluhopisů společně s dalšími investory. Právě velký objem investic pak umožňuje účastníkovi dosáhnout na některé buď jinak jemu nedostupné produkty anebo realizovat některé investice za příznivějších podmínek. Pokud je účastníkem záměrem dlouhodobé zhodnocování úspor, je dobrou volbou pravidelné investování do podílových fondů. Za velkou výhodu pravidelného investování do podílových fondů je snížení rizika nesprávného načasování investice. Investovat je možné buď jednorázově anebo pravidelně. Co se týče pravidelného investování, minimální investice začíná na 300 Kč měsíčně, u jednorázového pak začíná na 5 000 Kč. Investování do podílových fondů se však neobejde bez rizika, jelikož může tržní cena jednotlivých cenných papírů kolísat, a tak i hodnota investice.

V modelových příkladech jsou zahrnuty stejné parametry jako doposud. Klient si do podílových fondů pravidelně měsíčně ukládá částku ve výši 1 000 Kč. Dle predikce trhu je pro rámcový propočet modelových příkladů počítáno s ročním zhodnocením 5 %. Účastník bude investovat peněžní prostředky do smíšeného fondu, jenž má investiční horizont 5–8 let. V rámci tohoto produktu budou modelovány tři příklady, ve kterých si klient pravidelně odkládá peníze po dobu 30 let, 10 let anebo 5 let na důchod.

5.3.1 Modelový příklad 1

Pro modelový příklad 1 byly stanoveny následující parametry:

- muž ve věku 35 let,
- věk odchodu do důchodu 65 let,
- celková doba spoření 30 let,
- pravidelný měsíční vklad 1 000 Kč,
- předpokládané roční zhodnocení 5 %.

Účastník odejde v 65 letech do důchodu a očekává se, že si naspořené finanční prostředky formou renty nechá vyplácet po dobu 15 let.

S pomocí finančního poradce bylo po zohlednění všech stanovených předpokladů modelového příkladu zjištěno, že si účastník za 30 let prostřednictvím podílových fondů naspoří částku ve výši 818 698 Kč. Příspěvky účastníka jsou ve výši 360 000 Kč, výnos z investice do podílových fondů je pak 458 698 Kč. Naspořená částka bude účastníkovi v průběhu následujících 15 let pravidelně měsíčně vyplácená ve výši 6 159 Kč. Tvorbu úspor účastníka v rámci investování do podílových fondů s výše uvedenými parametry znázorňuje pro přehlednost následující tabulka 17.

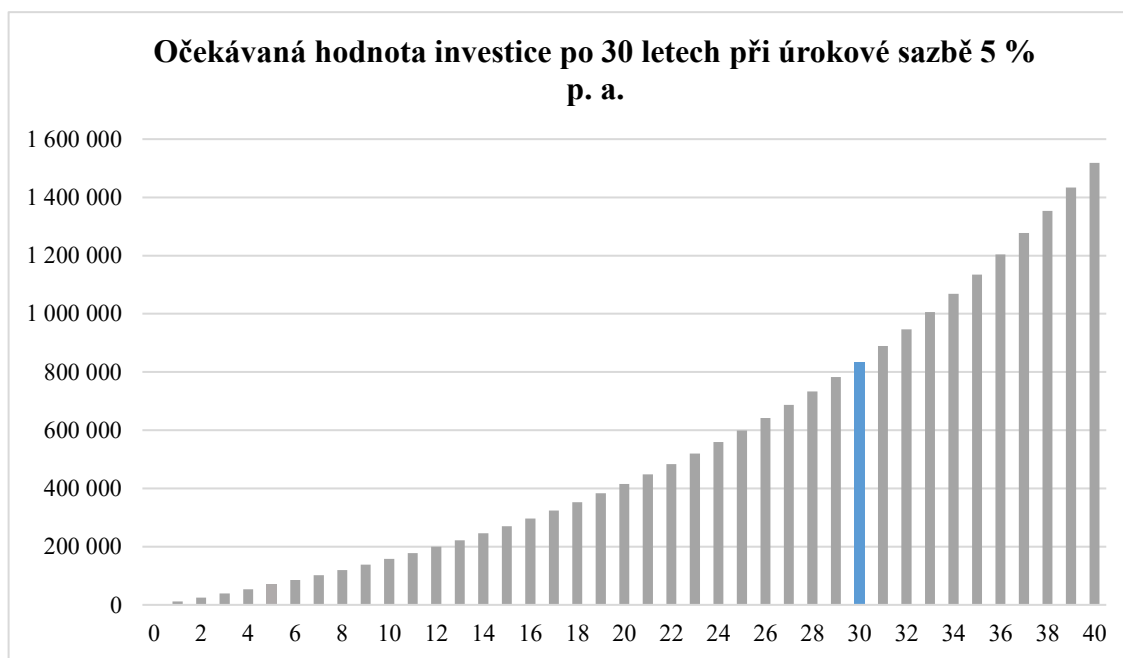
Tab. 17: Spoření na stáří do podílových fondů formou měsíčního vkladu po dobu 30 let

Měsíční vklad	1 000 Kč
Suma vlastních plateb	360 000 Kč
Předpokládané roční zhodnocení	5 %
Očekávaná hodnota investice	818 698 Kč
Měsíční dávka po dobu 15 let následující po vstupu do důchodu	6 159 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Pro znázornění možného vývoje očekávané hodnoty investice do podílových fondů po 30 letech je použit graf 2.

Graf 2: Očekávaná hodnota investice po 30 letech při úrokové sazbě 5 % p. a.

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Z grafu 2 je patrné, že čím vyšší je průměrné roční zhodnocení, výše vkladu a celková doba investování, tím více peněžních prostředků si účastník naspoří. Celková doba investování značně ovlivňuje celkovou hodnotu naspořených peněžních prostředků, a proto se doporučuje začít si spořit na důchod co nejdříve, protože čím déle si člověk bude spořit, tím nižší musí být jeho měsíční úložka.

Za nejčastější variantu výplaty pravidelného investování do podílových fondů se považuje jednorázové vyrovnání. Co se týče prodeje cenných papírů, existují dle Daňových zákonů 2022 dvě výjimky, kdy jsou příjmy z prodeje cenných papírů osvobozené od daně a rovněž se neuvádějí v daňovém přiznání. Za první výjimku se považuje situace, kdy celkový příjem z prodeje cenných papírů nepřesáhne hranici 100 000 Kč za rok, druhá výjimka se váže k tzv. časovému testu, a tedy zda je investice prodaná nejdříve po třech letech od nákupu. Pokud je splněna alespoň jedna z těchto podmínek, pak je výnos z peněžních vkladů od daně osvobozen. Pokud je příjem z prodeje cenných papírů vyšší než částka 100 000 Kč anebo jsou cenné papíry prodány do třech let od jejich koupě, pak výnos z podílových fondů podléhá 15% srážkové dani. Pokud účastník splní podmínky, pak výnos z vkladů do podílových fondů nepodléhá srážkové dani 15 %. Při pravidelné měsíční úložce 1 000 Kč a průměrném ročním zhodnocení 5 % je výše naspořené částky po třech letech 39 722 Kč, tudíž je výnos z podílových fondů od daně osvobozen.

5.3.2 Modelový příklad 2

Pro modelový příklad 2 byly stanoveny následující parametry:

- muž ve věku 55 let,
- věk odchodu do důchodu 65 let,
- celková doba spoření 10 let,
- pravidelný měsíční vklad 1 000 Kč,
- předpokládané roční zhodnocení 5 %.

Účastník odejde v 65 letech do důchodu a očekává se, že si naspořené finanční prostředky formou renty nechá vyplácet po dobu 15 let.

Pokud si účastník bude prostřednictvím podílových fondů spořit pravidelně měsíční částku 1 000 Kč, naspoří si při průměrném ročním zhodnocení 5 % za 10 let částku ve výši 154 992 Kč. Vlastní příspěvky účastníka jsou celkem 120 000 Kč, výnos z investice do podílových fondů je pak 34 992 Kč. Naspořená částka bude účastníkovi v průběhu následujících 15 let pravidelně měsíčně vyplácená ve výši 1 166 Kč. Tvorbu úspor účastníka v rámci investování do podílových fondů s výše uvedenými parametry znázorňuje pro přehlednost následující tabulka 18.

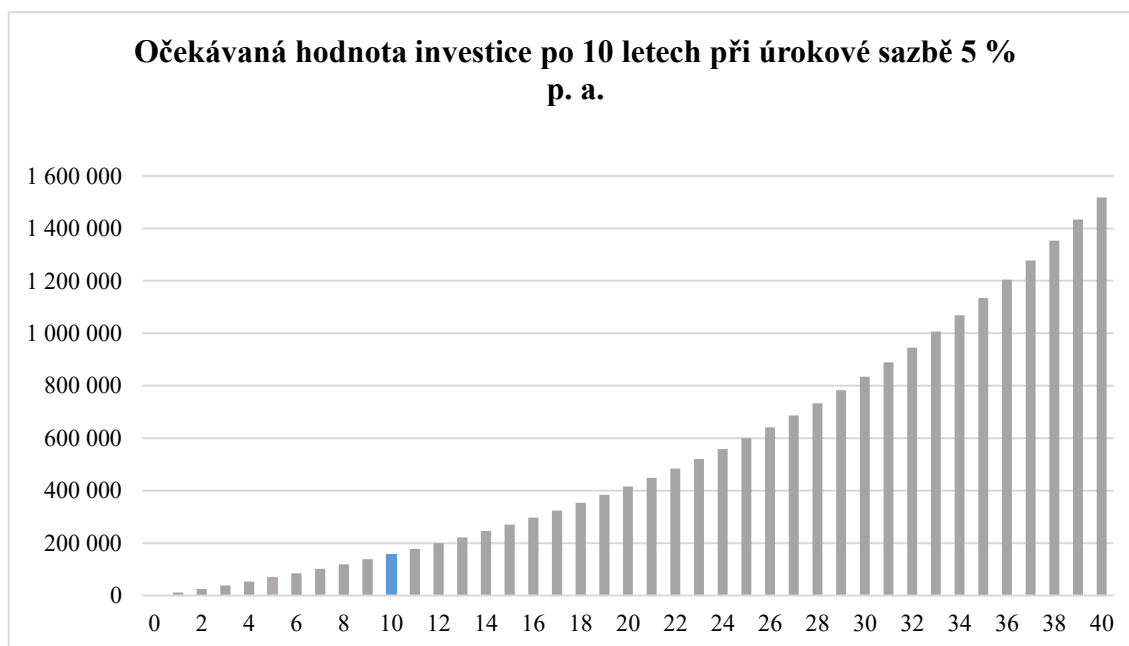
Tab. 18: Spoření na stáří do podílových fondů formou měsíčního vkladu po dobu 10 let

Měsíční vklad	1 000 Kč
Suma vlastních plateb	120 000 Kč
Předpokládané roční zhodnocení	5 %
Očekávaná hodnota investice	154 992 Kč
Měsíční dávka po dobu 15 let následující po vstupu do důchodu	1 166 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Pro znázornění možného vývoje očekávané hodnoty investice do podílových fondů po 10 letech je použit graf 3.

Graf 3: Očekávaná hodnota investice po 10 letech při úrokové sazbě 5 % p. a.

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Z grafu 3 je patrné, že pokud si účastník bude spořit po dobu 10 let, nedosáhne takového zhodnocení vložených prostředků, jako tomu bylo v modelovém příkladě 1. V případě spoření po dobu 30 let dosáhne účastník na částku 818 698 Kč, po dobu 10 let je částka celkem 154 992 Kč. Suma naspořených prostředků po 30 letech je vyšší o značnou částku, a tedy o 663 706 Kč. Čím déle si bude účastník spořit formou podílových fondů, tím vyššího zhodnocení svých vložených prostředků dosáhne.

5.3.3 Modelový příklad 3

Pro modelový příklad 3 byly stanoveny následující parametry:

- muž ve věku 60 let,
- věk odchodu do důchodu 65 let,
- celková doba spoření 5 let,
- pravidelný měsíční vklad 1 000 Kč,
- předpokládané roční zhodnocení 5 %.

Účastník odejde v 65 letech do důchodu a očekává se, že si naspořené finanční prostředky formou renty nechá vyplácet po dobu 15 let.

Pokud si účastník bude prostřednictvím podílových fondů spořit pravidelně měsíční částku 1 000 Kč, naspoří si při průměrném ročním zhodnocení 5 % za 5 let částku ve výši 68 090 Kč. Vlastní příspěvky účastníka jsou celkem 60 000 Kč, výnos z investice do podílových fondů je pak 8 090 Kč. Naspořená částka bude účastníkovi v průběhu následujících 15 let pravidelně měsíčně vyplácená ve výši 512 Kč. Tvorbu úspor účastníka v rámci investování do podílových fondů s výše uvedenými parametry znázorňuje pro přehlednost následující tabulka 19.

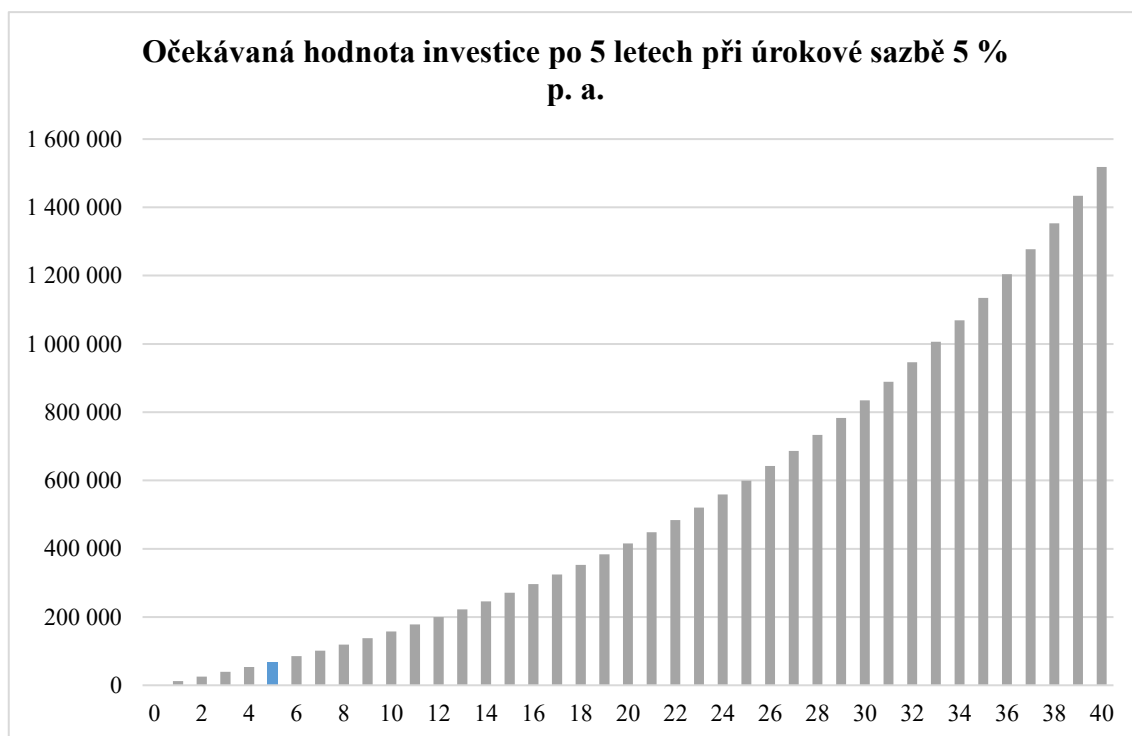
Tab. 19: Spoření na stáří do podílových fondů formou měsíčního vkladu po dobu 5 let

Měsíční vklad	1 000 Kč
Suma vlastních plateb	60 000 Kč
Předpokládané roční zhodnocení	5 %
Očekávaná hodnota investice	68 090 Kč
Měsíční dávka po dobu 15 let následující po vstupu do důchodu	512 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Pro znázornění možného vývoje očekávané hodnoty investice do podílových fondů po 5 letech je použit graf 4.

Graf 4: Očekávaná hodnota investice po 5 letech při úrokové sazbě 5 % p. a.

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Z grafu 4 je patrné, že pokud si účastník bude spořit po dobu 5 let, nedosáhne takového zhodnocení vložených prostředků, jako tomu bylo v modelovém příkladě 1 a 2. V případě spoření po dobu 30 let dosáhne účastník na částku 818 698 Kč, po dobu 10 let je částka celkem 154 992 Kč, po dobu 5 let pak 68 090 Kč. Suma naspořených prostředků po 30 letech je vyšší o značnou částku, a tedy o 750 608 Kč, po 10 letech je částka o 86 902 Kč vyšší, než je tomu po 5 letech.

5.4 Spořicí účet

Posledním produktem modelových příkladů zabezpečení se na stáří je spořicí účet. Na spořicím účtu jsou volné finanční prostředky zpravidla zhodnocovány vyšší úrokovou sazbou než na běžném bankovním účtu. Vložené finanční prostředky jsou zhodnoceny roční úrokovou sazbou 5 % a úrok je připisován měsíčně. I přes to, že úroková sazba nepokryje vysokou úroveň inflace, touto investicí peněžních prostředků do spořicího účtu dojde ke zmirňování znehodnocování peněz, než kdyby byly peníze uloženy na běžném bankovním účtu.

V modelových příkladech jsou zahrnuty stejné parametry jako doposud. Klient si na spořicí účet pravidelně měsíčně ukládá částku ve výši 1 000 Kč. Dle predikce trhu je pro rámcový propočet modelových příkladů počítáno s ročním zhodnocením 5 %. Připisování úroku je stanoveno měsíčně. V rámci tohoto produktu budou modelovány tři příklady, ve kterých si klient pravidelně odkládá peníze po dobu 30 let, 10 let anebo 5 let na důchod.

5.4.1 Modelový příklad 1

Pro modelový příklad 1 byly stanoveny následující parametry:

- muž ve věku 35 let,
- věk odchodu do důchodu 65 let,
- celková doba spoření 30 let,
- pravidelný měsíční vklad 1 000 Kč,
- předpokládané roční zhodnocení 5 %.

Účastník odejde v 65 letech do důchodu.

Na spořicím účtu, kam si při pravidelných měsíčních úločkách odváděl 1 000 Kč, si účastník naspořil po 30 letech částku ve výši 728 401 Kč. Z toho jsou vlastní prostředky účastníka ve výši 360 000 Kč, úroky 433 413 Kč a výsledná odvedená daň 15 % z úroků je ve výši 65 012 Kč.

Pro výpočet naspořené částky byl použit následující vzorec předlhučního spoření dle Slezské univerzity v Opavě (n. d.):

$$S = x * m * \left(1 + \frac{m+1}{2 * m} * i\right) * \frac{(1+i)^n - 1}{i} \quad (2)$$

kde: S...naspořená částka,

x...výše úložky,

m...počet úložek za úrokové období,

i...úroková sazba,

n...počet úrokových období.

Roční úrokovou míru je potřeba pro výpočet modelového příkladu přepočítat na měsíční dle měsíční frekvence připisování úroků:

$$\frac{i}{12} = \frac{i \text{ p.a}}{12} \quad (3)$$

Jelikož banka připisuje na spořicí účet čisté úroky, je potřeba očistit úrokovou sazbu o daň z příjmů, která činí 15 %:

$$i_N = i_G * (1 - t) \quad (4)$$

kde: i_N ...čistá úroková sazba,

i_G ...hrubá úroková sazba,

t ...sazba daně z příjmů.

Po dosazení výše zmíněných předpokladů do vzorce pro předlhuční spoření vychází účastníkovi naspořená částka po 30 letech následovně:

$$S = 1\,000 * 1 * \left(1 + \frac{1+1}{2*1} * 0,003542\right) * \frac{(1 + 0,003542)^{12*30} - 1}{0,003542} = 728\,401 \text{ Kč}$$

Roční úrokovou míru je potřeba pro výpočet modelového příkladu přepočítat na měsíční dle měsíční frekvence připisování úroků. Po dosazení předpokládaného ročního zhodnocení 5 % do vzorečku pro výpočet měsíční úrokové sazby vychází měsíční úroková sazba následovně:

$$\frac{i}{12} = \frac{5\%}{12} = 0,41667\%$$

Jelikož banka připisuje na spořicí účet čisté úroky, je potřeba očistit úrokovou sazbu o daň z příjmů, která činí 15 %. Po dosazení do vzorečku vychází čistá úroková sazba následovně:

$$i_N = 0,41667 * (1 - 0,15) = 0,3542\%$$

Tvorbu úspor účastníka v rámci ukládání na spořicí účet s výše uvedenými parametry znázorňuje pro přehlednost následující tabulka 20.

Tab. 20: Spoření na stáří v rámci ukládání na spořicí účet formou měsíčního vkladu po dobu 30 let

Měsíční vklad	1 000 Kč
Suma vlastních plateb	360 000 Kč
Předpokládané roční zhodnocení	5 %
Celkem naspořeno po zdanění	728 401 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování 2023

5.4.2 Modelový příklad 2

Pro modelový příklad 2 byly stanoveny následující parametry:

- muž ve věku 55 let,
- věk odchodu do důchodu 65 let,
- celková doba spoření 10 let,
- pravidelný měsíční vklad 1 000 Kč,
- předpokládané roční zhodnocení 5 %.

Účastník odejde v 65 letech do důchodu.

Na spořicím účtu, kam si při pravidelných měsíčních úločkách odváděl 1 000 Kč, si účastník naspořil po 10 letech částku ve výši 149 736 Kč. Z toho jsou vlastní prostředky účastníka ve výši 120 000 Kč, úroky 34 983 Kč a výsledná odvedená daň 15 % z úroků je ve výši 5 248 Kč.

Po dosazení výše zmíněných předpokladů do vzorce pro předlhuční spoření vychází účastníkovi naspořená částka po 10 letech následovně:

$$S = 1\,000 * 1 * \left(1 + \frac{1+1}{2*1} * 0,003542\right) * \frac{(1 + 0,003542)^{12*10} - 1}{0,003542} = 149\,736 \text{ Kč}$$

Roční úrokovou míru je potřeba pro výpočet modelového příkladu přepočítat na měsíční dle měsíční frekvence připisování úroků. Po dosazení předpokládaného ročního zhodnocení 5 % do vzorečku pro výpočet měsíční úrokové sazby vychází měsíční úroková sazba následovně:

$$\frac{i}{12} = \frac{5\%}{12} = 0,41667\%$$

Jelikož banka připisuje na spořicí účet čisté úroky, je potřeba očistit úrokovou sazbu o daň z příjmů, která činí 15 %. Po dosazení do vzorečku vychází čistá úroková sazba následovně:

$$i_N = 0,41667 * (1 - 0,15) = 0,3542 \%$$

Tvorbu úspor účastníka v rámci ukládání na spořicí účet s výše uvedenými parametry znázorňuje pro přehlednost následující tabulka 21.

Tab. 21: Spoření na stáří v rámci ukládání na spořicí účet formou měsíčního vkladu po dobu 10 let

Měsíční vklad	1 000 Kč
Suma vlastních plateb	120 000 Kč
Předpokládané roční zhodnocení	5 %
Celkem naspořeno po zdanění	149 736 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

5.4.3 Modelový příklad 3

Pro modelový příklad 3 byly stanoveny následující parametry:

- muž ve věku 60 let,
- věk odchodu do důchodu 65 let,
- celková doba spoření 5 let,
- pravidelný měsíční vklad 1 000 Kč,
- předpokládané roční zhodnocení 5 %.

Účastník odejde v 65 letech do důchodu.

Na spořicím účtu, kam si při pravidelných měsíčních úložkách odváděl 1 000 Kč, si účastník naspořil po 5 letech částku ve výši 66 957 Kč. Z toho jsou vlastní prostředky účastníka ve výši 60 000 Kč, úroky 8 185 Kč a výsledná odvedená daň 15 % z úroků je ve výši 1 228 Kč.

Po dosazení výše zmíněných předpokladů do vzorce pro předlhuční spoření vychází účastníkovi naspořená částka po 5 letech následovně:

$$S = 1\,000 * 1 * \left(1 + \frac{1+1}{2*1} * 0,003542\right) * \frac{(1 + 0,003542)^{12*5} - 1}{0,003542} = 66\,957 \text{ Kč}$$

Roční úrokovou míru je potřeba pro výpočet modelového příkladu přepočítat na měsíční dle měsíční frekvence připisování úroků. Po dosazení předpokládaného ročního zhodnocení 5 % do vzorečku pro výpočet měsíční úrokové sazby vychází měsíční úroková sazba následovně:

$$\frac{i}{12} = \frac{5\%}{12} = 0,41667\%$$

Jelikož banka připisuje na spořicí účet čisté úroky, je potřeba očistit úrokovou sazbu o daň z příjmů, která činí 15 %. Po dosazení do vzorečku vychází čistá úroková sazba následovně:

$$i_N = 0,41667 * (1 - 0,15) = 0,3542\%$$

Tvorbu úspor účastníka v rámci ukládání na spořicí účet s výše uvedenými parametry znázorňuje pro přehlednost následující tabulka 22.

Tab. 22: Spoření na stáří v rámci ukládání na spořicí účet formou měsíčního vkladu po dobu 5 let

Měsíční vklad	1 000 Kč
Suma vlastních plateb	60 000 Kč
Předpokládané roční zhodnocení	5 %
Celkem naspořeno po zdanění	66 957 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

5.5 Starobní důchod

V případě, že si osoba nespoří dle výše zmíněných možností, pobírá pouze starobní důchod vyplácený státem dle stanovených podmínek. K výpočtu starobního důchodu pro jednotlivé modelové příklady bude použita následující metoda výpočtu starobního důchodu. Nejprve se vypočítá osobní vyměřovací základ, jenž bude zredukovaný dle stanovených redukčních hranic stanovených k roku 2023. Následně bude vypočítaná výše procentní výměry důchodu, která se zaokrouhluje na celé koruny nahoru. Výpočet řádného starobního důchodu bude pro následující modelové příklady počítán dle následujících vzorců:

1. Výpočtový základ

a) Osobní vyměřovací základ =

$$\frac{\text{součet ročních vyměřovacích základů rozhodné doby}}{\text{počet kalendářních dnů v rozhodném období – vyloučené dny}} * 30,4167 \quad (5)$$

b) Redukční hranice pro rok 2023

	OVZ	Procento započtení
I. redukční hranice	17 743 Kč	100 % průměrné mzdy
II. redukční hranice	161 296 Kč	26 % průměrné mzdy

2. Procentní výměra důchodu

procentní výměra = výpočtový základ * počet odpracovaných let * 1,5 % každý rok (6)

3. Starobní důchod

výše starobního důchodu = základní výměra* + procentní výměra (7)

* základní výměra pro rok 2023 činí 4 040 Kč

Následující tři modelové příklady pro zjištění řádného starobního důchodu budou počítány dle výše uvedených vzorců.

5.5.1 Modelový příklad 1

Pro modelový příklad 1 byly zvoleny následující parametry:

- muž ve věku 35 let,
- věk odchodu do důchodu 65 let,
- rok nástupu do prvního zaměstnání 2013,
- hrubá mzda 45 000 Kč.

Účastník začal pracovat v roce 2013 a jeho datum odchodu do řádného důchodu je stanoven na 1. 1. 2053, tedy odejde do důchodu v 65 letech. Pro rok 2052 musí splnit alespoň 35 let doby pojištění. Účastník od roku 2013–2053 odpracoval 40 let. Pro zjednodušení se předpokládá, že účastník za výše uvedené roky neměl žádné vyloučené doby.

1. Výpočtový základ

a) $OVZ = \frac{21\,600\,000}{14\,610-0} * 30,4167 = 44\,969 \text{ Kč}$

Částka 21 600 000 Kč představuje úhrn přepočtených příjmů za roky 2013 až 2053 při měsíční hrubé mzdě 45 000 Kč. Číslo 14 610 znázorňuje součet dnů za výše uvedené roky. Účastník za výše uvedené roky neměl žádné vyloučené doby, proto číslo 0. Posledním číslem je koeficient 30,4167, což představuje průměrný počet kalendářních dnů v měsíci, a tedy 365/12. Osobní vyměřovací základ pak vychází 44 969 Kč.

b) Redukční hranice pro rok 2023

$$17\,743 + (27\,226 * 0,26) = 24\,822 \text{ Kč}$$

Částka 17 743 odpovídá první redukční hranici, která je plně započtena. Po odečtení částky 17 743 od osobního vyměřovacího základu 44 969 Kč zbývá částka 27 226 Kč, která bude započtena z 26 %, jelikož spadá do druhé redukční hranice. Zredukovaný výpočtový základ pak činí 24 822 Kč.

2. Procentní výměra důchodu

$$40 * 1,5 \% = 60 \%$$

$$24\,822 * 60 \% = 14\,894 \text{ Kč}$$

Účastník odpracoval 40 let a jeho procentní výměra činí 14 894 Kč.

3. Výše řádného starobního důchodu

$$14\,894 + 4\,040 = \mathbf{18\,934 \text{ Kč}}$$

Po sečtení procentní výměry a základní výměry, která pro rok 2023 činí 4 040 Kč, vychází účastníkovi řádný starobní důchod ve výši 18 934 Kč. Účastník bude tedy řádný starobní důchod ve výši 18 934 pobírat od 1. 1. 2053.

5.5.2 Modelový příklad 2

Pro modelový příklad 2 byly zvoleny následující parametry:

- muž ve věku 55 let,
- věk odchodu do důchodu 65 let,
- rok nástupu do prvního zaměstnání 1992,
- hrubá mzda 45 000 Kč.

Účastník začal pracovat v roce 1992 a jeho datum odchodu do řádného důchodu je stanoven na 1. 1. 2033, tedy odejde do důchodu v 65 letech. Pro rok 2033 musí splnit alespoň 35 let doby pojištění. Účastník od roku 1992–2033 odpracoval 41 let.

Pro zjednodušení se předpokládá, že účastník za výše uvedené roky neměl žádné vyloučené doby.

1. Výpočtový základ

$$a) \text{ OVZ} = \frac{22\,140\,000}{14\,976-0} * 30,4167 = 44\,967 \text{ Kč}$$

Částka 22 140 000 Kč představuje úhrn přepočtených příjmů za roky 1992 až 2033 při měsíční hrubé mzdě 45 000 Kč. Číslo 14 976 znázorňuje součet dnů za výše uvedené roky. Účastník za výše uvedené roky neměl žádné vyloučené doby, proto číslo 0. Posledním číslem je koeficient 30,4167, což představuje průměrný počet kalendářních dnů v měsíci, a tedy 365/12. Osobní vyměřovací základ pak vychází 44 967 Kč.

b) Redukční hranice pro rok 2023

$$17\,743 + (27\,224 * 0,26) = 24\,821 \text{ Kč}$$

Částka 17 743 odpovídá první redukční hranici, která je plně započtena. Po odečtení částky 17 743 od osobního vyměřovacího základu 44 967 Kč zbývá částka 27 224 Kč, která bude započtena z 26 %, jelikož spadá do druhé redukční hranice. Zredukovaný výpočtový základ pak činí 24 821 Kč.

2. Procentní výměra důchodu

$$41 * 1,5 \% = 61,5 \%$$

$$24\,822 * 61,5 \% = 15\,266 \text{ Kč}$$

Účastník odpracoval 41 let a jeho procentní výměra činí 15 266 Kč.

3. Výše řádného starobního důchodu

$$15\,266 + 4\,040 = \mathbf{19\,306 \text{ Kč}}$$

Po sečtení procentní výměry a základní výměry, která pro rok 2023 činí 4 040 Kč, vychází účastníkovi řádný starobní důchod ve výši 19 306 Kč. Účastník bude tedy řádný starobní důchod ve výši 19 306 pobírat od 1. 1. 2033.

5.5.3 Modelový příklad 3

Pro modelový příklad 3 byly zvoleny následující parametry:

- muž ve věku 60 let,
- věk odchodu do důchodu 65 let,

- rok nástupu do prvního zaměstnání 1985,
- hrubá mzda 45 000 Kč.

Účastník začal pracovat v roce 1985 a jeho datum odchodu do řádného důchodu je stanoven na 1. 9. 2027, tedy odejde do důchodu v 65 letech. Pro rok 2027 musí splnit alespoň 35 let doby pojištění. Účastník od roku 1985–2027 odpracoval 42 let. Pro zjednodušení se předpokládá, že účastník za výše uvedené roky neměl žádné vyloučené doby.

1. Výpočtový základ

$$a) \text{ OVZ} = \frac{22\,680\,000}{15\,340-0} * 30,4167 = 44\,971 \text{ Kč}$$

Částka 22 680 000 Kč představuje úhrn přepočtených příjmů za roky 1985 až 2027 při měsíční hrubé mzdě 45 000 Kč. Číslo 15 340 znázorňuje součet dnů za výše uvedené roky. Účastník za výše uvedené roky neměl žádné vyloučené doby, proto číslo 0. Posledním číslem je koeficient 30,4167, což představuje průměrný počet kalendářních dnů v měsíci, a tedy 365/12. Osobní vyměřovací základ pak vychází 44 971 Kč.

b) Redukční hranice pro rok 2023

$$17\,743 + (27\,228 * 0,26) = 24\,823 \text{ Kč}$$

Částka 17 743 odpovídá první redukční hranici, která je plně započtena. Po odečtení částky 17 743 od osobního vyměřovacího základu 44 971 Kč zbývá částka 27 228 Kč, která bude započtena z 26 %, jelikož spadá do druhé redukční hranice. Zredukovaný výpočtový základ pak činí 24 823 Kč.

2. Procentní výměra důchodu

$$42 * 1,5 \% = 63 \%$$

$$24\,823 * 63 \% = 15\,639 \text{ Kč}$$

Účastník odpracoval 42 let a jeho procentní výměra činí 15 639 Kč.

3. Výše řádného starobního důchodu

$$15\,639 + 4\,040 = \mathbf{19\,679 \text{ Kč}}$$

Po sečtení procentní výměry a základní výměry, která pro rok 2023 činí 4 040 Kč, vychází účastníkovi řádný starobní důchod ve výši 19 679 Kč. Účastník bude tedy řádný starobní důchod ve výši 19 679 pobírat od 1. 9. 2027.

5.6 Porovnání a zhodnocení jednotlivých modelových příkladů

V předchozí kapitole byly představeny tři modelové příklady v rámci třech vybraných produktů zabezpečení se na stáří, které budou v této kapitole porovnány a následně zhodnoceny pro každý modelový příklad. Pro modelové příklady se pro rámcový propočet u finančních produktů doplňkového penzijního spoření, ostatních podílových fondů a u spořicího účtu počítá s průměrným ročním zhodnocení ve výši 5 %. Účastník se rozhodl si své peněžní prostředky ukládat do třetího pilíře penzijního systému, podílových fondů a na spořicí účet. Výhodnost jednotlivých finančních produktů pro účastníka je zobrazena v následujících podkapitolách.

5.6.1 Modelový příklad 1

V rámci modelového příkladu 1 se předpokládá, že je účastník ve věku 35 let a své volné finanční prostředky si ukládá po dobu 30 let buď do doplňkového penzijního spoření, podílových fondů anebo na spořicí účet. Zvolil si pravidelnou měsíční úložku ve výši 1 000 Kč. U doplňkového penzijního spoření, podílových fondů a u spořicího účtu se počítá s průměrným ročním zhodnocení ve výši 5 %. Účastník si nechá naspořené finanční prostředky vyplácet formou renty po dobu 15 let. Následující tabulka 23 znázorňuje porovnání spoření si v rámci jednotlivých finančních produktů po dobu 30 let.

Tab. 23: Porovnání jednotlivých finančních produktů pro modelový příklad 1

	Celkem naspořeno	Měsíční renta
Doplňkové penzijní spoření	760 747 Kč	4 548 Kč
Podílové fondy	818 698 Kč	6 159 Kč
Spořicí účet	728 401 Kč	-

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Z tabulky je patrné, že jako nejvýhodnější produkt na dobu 30 let se jeví podílové fondy, kdy účastník vložil finanční prostředky do smíšených fondů, jež se skládají z diverzifikovaných aktiv a nespolehají se pouze na jeden instrument. Do těchto aktiv spadají dluhopisy, akcie, ale i peněžní trh. Právě díky diverzifikaci, kdy jednotlivé finanční instrumenty na sebe nemusí mít přímou návaznost, se snižuje investiční riziko a účastník tak dosahuje při průměrném ročním zhodnocení 5 % stabilního zhodnocení svých vložených prostředků. Naproti tomu se jako nejméně vhodný finanční produkt jeví

spořicí účet, kde jsou vloženy prostředky stabilně zhodnoceny. Spořicí účty jsou v porovnání s podílovými fondy méně rizikové, jelikož v rámci spořicího účtu nejsou vloženy peněžní prostředky investovány do rizikovějších aktiv jako je tomu u podílových fondů. Za nevýhodu podílových fondů a doplňkového penzijního spoření lze uvést fakt, že zde nejsou pojištěné vklady, kdežto spořicí účet má pojištěné vklady a nabízí tak tímto jistotu. Nicméně záleží na tom, zda je účastník averzní k riziku a je spíše konzervativní typ a raději zvolí doplňkové penzijní spoření či spořicí účet anebo je ten typ, který vyhledává riziko a je spíše otevřený podílovým fondům, kde pak dosáhne lepšího zhodnocení svých vložených prostředků.

5.6.2 Modelový příklad 2

V rámci modelového příkladu 2 se předpokládá, že je účastník ve věku 55 let a své volné finanční prostředky si ukládá po dobu 10 let buď do doplňkového penzijního spoření, podílových fondů anebo na spořicí účet. Zvolil si pravidelnou měsíční úložku ve výši 1 000 Kč. U doplňkového penzijního spoření, podílových fondů a u spořicího účtu se počítá s průměrným ročním zhodnocením ve výši 5 %. Účastník si nechá naspořené finanční prostředky vyplácet formou renty po dobu 15 let. Následující tabulka 24 znázorňuje porovnání spoření si v rámci jednotlivých finančních produktů po dobu 10 let.

Tab. 24: Porovnání jednotlivých finančních produktů pro modelový příklad 2

	Celkem naspořeno	Měsíční renta
Doplňkové penzijní spoření	174 936 Kč	1 046 Kč
Podílové fondy	154 992 Kč	1 166 Kč
Spořicí účet	149 736 Kč	-

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Z tabulky vyplývá, že jako nejvýhodnější produkt na dobu spoření 10 let se účastníkovi jeví doplňkové penzijní spoření, které se vyplatí i přes vyšší výnos z investování do podílových fondů, který činí 34 992 Kč. Naproti tomu výnos z doplňkového penzijního spoření dosahuje po 10 letech pouze 27 336 Kč. Doplňkové penzijní spoření na dobu 10 let je výhodnější než podílové fondy i z důvodu daňových výhod od státu, na kterých bylo účastníkovi přispěno formou nejvyššího měsíčního příspěvku 230 Kč za měsíc, a tedy za 10 let mu bylo od státu navíc vyplaceno 27 600 Kč. Spořicí účet nabízí jistotu v tom, že má pojištěné vklady a tento produkt si pro zabezpečení se na stáří mohou

volit spíše lidé s averzí k riziku. Nicméně ani jeden z finančních produktů nevynesl po 10 letech spoření dostatečnou finanční rezervu pro zabezpečení se na stáří.

5.6.3 Modelový příklad 3

V rámci modelového příkladu 3 se předpokládá, že je účastník ve věku 60 let a své volné finanční prostředky si ukládá po dobu 5 let buď do doplňkového penzijního spoření, podílových fondů anebo na spořicí účet. Zvolil si pravidelnou měsíční úložku ve výši 1 000 Kč. U doplňkového penzijního spoření, podílových fondů a u spořicího účtu se počítá s průměrným ročním zhodnocení ve výši 5 %. Účastník si nechá naspořené finanční prostředky vyplácet formou renty po dobu 15 let. Následující tabulka 25 znázorňuje porovnání spoření si v rámci jednotlivých finančních produktů po dobu 5 let.

Tab. 25: Porovnání jednotlivých finančních produktů pro modelový příklad 3

	Celkem naspořeno	Měsíční renta
Doplňkové penzijní spoření	80 174 Kč	702 Kč
Podílové fondy	68 090 Kč	512 Kč
Spořicí účet	66 957 Kč	-

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Z tabulky je patrné, že se pro dobu spoření 5 let jeví jako nejvýhodnější finanční produkt pro zabezpečení se na stáří doplňkové penzijní spoření, kdy si účastník po 5 letech při pravidelné měsíční úložce 1 000 Kč naspoří částku 80 174 Kč. Doplňkové penzijní spoření na dobu 5 let je výhodnější než podílové fondy i z důvodu daňových výhod od státu, na kterých bylo účastníkovi přispěno formou nejvyššího měsíčního příspěvku 230 Kč za měsíc, a tedy za 5 let mu bylo od státu navíc vyplaceno 13 800 Kč. Rovněž lze za důvod označit i fakt, že jsou podílové fondy vhodnější spíše na delší dobu investování, tj. v průměru 6 a více let.

5.6.4 Zhodnocení jednotlivých modelových příkladů

Výsledek na doplňkovém penzijním spoření bude primárně záviset na čistém zhodnocení, tedy na úroku. Doplňkové penzijní spoření vynáší státní podporu a průměrné roční zhodnocení 5 %, nicméně se zde platí roční poplatek za obhospodařování fondu 1 %, a proto je pak celkový čistý výnos jen 4 % p. a. Kdežto u podílových fondů je průměrné roční zhodnocení 5 %, ale nákladovost je 0 %, proto je zde celkový čistý výnos stále 5 %

p. a. Podílové fondy proto vynáší vyšší celkový čistý výnos, který způsobí, že se v rámci podílových fondů naspoří více peněz než u doplňkového penzijního spoření i přes poskytování státní podpory. Pro účastníka je nejlepší spořit si co nejdelší dobu, a proto se jako nejméně rizikové jeví spoření si na účtu, který účastníkovi nabízí jistotu v tom, že zde má ze zákona pojištěné vklady. Čím dříve si účastník začne spořit, např. ve 30 letech, tím nižší může být jeho pravidelná měsíční úložka a může si ukládat např. 500 Kč a naopak, čím déle si účastník začne spořit, např. v 60 letech, tím vyšší musí být jeho pravidelná měsíční úložka, aby si vytvořil dostatečnou finanční rezervu pro zabezpečení se na stáří. Jeho pravidelná měsíční úložka tak může dosáhnout částky např. 8 000 Kč, aby si na důchod vytvořil dostatečnou finanční rezervu.

Pro účastníka lze vzhledem k délce spoření 30 let považovat za nejvýhodnější podílové fondy, jelikož zde dochází k diverzifikaci portfolia a riziko není tak vysoké a účastník pak dosahuje při průměrném ročním zhodnocení 5 % stabilního zhodnocení svých vložených prostředků. Rovněž se u podílových fondů neplatí žádné poplatky, a tak celkový čistý výnos vynáší stále 5 % p. a. Pro kratší dobu spoření, tedy pro 5 a 10 let, se pro účastníka jeví jako nejvýhodnější produkt doplňkové penzijního spoření, u kterého je nespornou výhodou státní podpora, která se vyplácí dle vložené částky účastníka, při minimálním vkladu 300 Kč činí podpora 1 080 Kč za rok, od vkladu 1 000 Kč je státní podpora maximálně 2 760 Kč za rok. Rovněž lze za výhodu doplňkového penzijního spoření považovat možnost daňového odpočtu. Pro kratší dobu spoření lze za vhodný finanční produkt také považovat spořicí účet, který účastníkovi poskytuje jistotu, jelikož zde má ze zákona pojištěn vklad. Účastník se nicméně musí rozhodnout sám, který z finančních produktů pro zabezpečení se na stáří si zvolí. Záleží na tom, zda bude preferovat možnost čerpat příspěvky od státu a uplatnit si daňové výhody, či bude dávat přednost investování do podílových fondů a dosáhne tak vyššího zhodnocení svých vložených prostředků anebo považuje banky za důvěryhodné instituce a své volné prostředky bude raději ukládat na spořicí účet, kde má jistotu. Účastník tedy musí zvážit výhody a nevýhody jednotlivých produktů a na základě toho se rozhodnout, který z produktů se mu jeví jako nejvýhodnější.

Závěr

Diplomová práce byla zaměřena na finanční zabezpečení na stáří formou třech vybraných finančních produktů, a to doplňkového penzijního spoření, otevřených podílových fondů a spořicího účtu, kdy bylo hlavním cílem identifikovat způsoby zabezpečení se na stáří a jednotlivé varianty porovnat. Trh finančních produktů v České republice za poslední rok zaznamenal obrovské změny nejen co se týče inflace, ale také růstu úrokových sazeb, u kterých není jasné, jak se budou dále vyvíjet. Pro potřeby diplomové práce se proto předpokládala průměrná roční úroková sazba 5 %.

Teoretická část diplomové práce vycházela z teoretických pramenů, kdy byl nejprve popsán penzijní systém a přístupy k problematice financování penzijních systémů, dále byly definován důchodový systém v České republice, v rámci kterého byly vymezeny základní pilíře českého penzijního systému. Také byly zmíněny finanční produkty vhodné pro zabezpečení se ve stáří, kde byly vybrány tři finanční produkty, a to doplňkové penzijní spoření, podílové fondy a spořicí účet a popsána jejich charakteristika. Rovněž byla zmíněno porovnání českého a švédského penzijního systému.

Pro praktickou část diplomové práce byla využita data a informace, jež byla získaná od finančního poradce. V rámci finančního zabezpečení na stáří byly vytvořeny jednotlivé varianty modelových příkladů pro potenciálního účastníka, který si spořil na důchod formou třech vybraných finančních produktů pro zajištění se na stáří. Pro všechny modelové příklady byly stanoveny jednotné parametry s věkem odchodu do důchodu v 65 letech. Na modelových příkladech byla demonstrována doba spoření si na stáří po dobu 30, 10 a 5 let do třech vybraných finančních produktů. Následně byly ve všech třech modelových příkladech varianty mezi sebou porovnány a potenciálnímu klientovi stanoveno doporučení ohledně výhodnější varianty spoření si na stáří.

Z modelových příkladů vyplynulo, že nejlepší je spořit si co nejdéle, a proto lze vzhledem k délce spoření 30 let považovat za nejvýhodnější finanční produkt podílové fondy, jelikož zde dochází k diverzifikaci portfolia a riziko není tak vysoké a účastník pak dosahuje při průměrném ročním zhodnocení 5 % stabilního zhodnocení svých vložených prostředků. Pro kratší dobu spoření lze za vhodný finanční produkt považovat spoření si na účet. Nicméně spořicí účet nevytvoří dostatečnou finanční rezervu pro zabezpečení se na stáří.

Seznam použité literatury

- AAzdraví.cz (2023, 19. února). *AAzdraví.cz. Životním stylem ku zdraví.* <https://www.aazdravi.cz/je-mi-30-a-do-duchodu-pujdu-v-70-letech-stat-chce-po-cesich-poradny-vykon-aby-si-soucasni-duchodci-mohli-namastit-kapsy/>
- Bezděk, V. (2000). *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky (současný stav a potřeba reformy)*. (1. díl). Praha, Česko: Česká národní banka.
- Blažek, L., & Vrabcová, P. (2019). *Finanční gramotnost*. Praha, Česko: Vysoká škola ekonomie a managementu.
- Boháč, R. (2013). *Daňové příjmy veřejných rozpočtů v České republice*. Praha, Česko: Wolters Kluwer.
- Česká asociace pojišťoven (n. d.). *Česká asociace pojišťoven*. <https://www.cap.cz/vse-o-pojisteni/pojisteni-osob/rizikove-zivotni-pojisteni>
- Česká správa sociálního zabezpečení (n. d.). *Česká správa sociálního zabezpečení. Úvod*. <https://www.cssz.cz/web/cz/invalidni-duchod>
- Česká správa sociálního zabezpečení (n. d.). *Česká správa sociálního zabezpečení. Úvod*. <https://www.cssz.cz/web/cz/vyse-a-sazba>
- Česká správa sociálního zabezpečení (n. d.). *Česká správa sociálního zabezpečení. Úvod*. <https://www.cssz.cz/web/cz/zmena-vyse-minimalnich-zaloh-osvc-v-roce-2022>
- Česká správa sociálního zabezpečení (n. d.). *Česká správa sociálního zabezpečení. Úvod*. <https://www.cssz.cz/web/cz/povinna-ucast-na-pojisteni>
- Česká správa sociálního zabezpečení (n. d.). *Česká správa sociálního zabezpečení. Úvod*. <https://www.cssz.cz/web/cz/dobrovolna-ucast-na-pojisteni>
- Česká správa sociálního zabezpečení (n. d.). *Česká správa sociálního zabezpečení*. <https://www.cssz.cz/duchody-obecne-informace>
- Česká správa sociálního zabezpečení (n. d.). *Česká správa sociálního zabezpečení*. <https://www.cssz.cz/duchodova-kalkulacka>
- Český statistický úřad (2022, 5. září). *Český statistický úřad. ČSÚ*. <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-2-ctvrtleti-2022>
- Český statistický úřad (2022, 21. březen). *Český statistický úřad. ČSÚ*. <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/pohyb-obyvatelstva-rok-2021>
- Český statistický úřad (2023, 19. leden). *Český statistický úřad. ČSÚ*. <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-pracujicich-duchodcu-v-cesku-se-za-deset-let-vice-nez-zdvojnásobil>
- Českédůchody.cz (2022, 28. srpen). *České důchody. Vše o důchodech, vysvětleno lidsky a jasně*. <https://ceskeduchody.cz/zpravy/vyse-duchodu-v-roce-2022-srovnani-kolik-lidi-v-cesku-bere-podobnou-castku>
- Ducháčková, E. (2012). *Principy pojištění a pojišťovnictví*. Praha, Česko: Ekopress.
- Euro.cz (2022, 29. srpen). *Euro.cz. Ekonomika, byznys, finance*. <https://www.euro.cz/clanky/prumerny-duchod-valorizace-prehled/>

e15.cz (2023, 12. února). *e15.cz. Byznys, politika, ekonomika, finance, události*. <https://www.e15.cz/domaci/padesatnici-pujdou-do-duchodu-v-66-letech-ctyricatnici-az-v-67-dohodla-koalicni-rada-1396547>

Finance.cz (2021, 5. listopadu). *Finance.cz. daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn*. <https://www.finance.cz/539359-vypocet-duchodu-v-roce-2022-v-7-bodech/>

Finance.cz (2022, 12. září). *Finance.cz. daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn*. <https://www.finance.cz/519065-nahradni-doba-pojisteni/>

Finance.cz (n. d.). *Finance.cz. daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn*. <https://www.finance.cz/duchody-a-davky/vse-o-duchodech/duchodove-systemy/zpusoby-financovani-penzijniho-systemu/>

Finance.cz (n. d.). *Finance.cz. daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn*. <https://www.finance.cz/duchody-a-davky/vse-o-duchodech/starobni-duchody/jak-sa-pocita-vyse-duchodu-od-rijna-2011/>

Finance.cz (n. d.). *Finance.cz. daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn*. <https://www.finance.cz/pojisteni/osoby/zivotni-pojisteni/investicni/>

Finance.cz (n. d.). *Finance.cz. daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn*. <https://www.finance.cz/pojisteni/osoby/zivotni-pojisteni/kapitalove/>

Finance.cz (n. d.). *Finance.cz. daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn*. <https://www.finance.cz/ucty-a-sporeni/sporici-ucty-a-vklady/abeceda-sporicich-uctu/co-je-to-sporici-ucet/>

Geržová, L., & Kouba, S. (2013). *Zákon o pojistném na důchodové spoření. Komentář*. Praha, Česko: Wolters Kluwer.

Gregorová, Z. (1998). *Důchodové systémy*. Brno, Česko: Masarykova univerzita.

Hospodářské noviny (2023, 22. února). *Hospodářské noviny. Byznys, politika, názory*.

iRozhlas (n. d.). *iROZHLAS. Spolehlivé a rychlé zprávy*. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/umrtnost-data-muzi-zeny-zelezna-opona-cesko-rakousko-nemecko-ockovani_1901210600_jab

Janda, J. (2012). *Zajištění na stáří*. Praha, Česko: GRADA Publishing, a.s.

KB Penzijní společnost, a.s. (n. d.). *Penzijní spoření od KB. Může Vám přispět zaměstnavatel*. <https://www.kbps.cz/transformovany-fond2/co-je-transformovany-fond/>

KB Penzijní společnost, a.s. (n. d.). *Penzijní spoření od KB. Může Vám přispět zaměstnavatel*. <https://www.kbps.cz/dps/co-je-doplnekove-penzijni-sporeni/>

KB Penzijní společnost, a.s. (n. d.). *Penzijní spoření od KB. Může Vám přispět zaměstnavatel*. <https://www.kbps.cz/pro-zamestnavatele/>

Kielar, P. (2010). *Matematika stavebního spoření*. Praha, Česko: Ekopress.

Klazar, S. (2011). *Redistribuční dopady zdanění a důchodového systému a jejich reformem*. Praha, Česko: Wolters Kluwer Česká republika.

Krebs, V., Durdisová, J., Kotýnková, M., Mertl, J., Poláková, O., Sunega, P., Žižková, J., & Vychová, H. (2015). *Sociální politika*. Praha, Česko: Wolters Kluwer.

Loužek, M. (2014). *Důchodová reforma*. Praha, Česko: Univerzita Karlova v Praze.

- Lukáš, V., & Kielar, P. (2014). *Stavební spoření a stavební spořitelny*. Praha, Česko: Ekopress.
- Marková, H. (2022). *Daňové zákony 2022, úplná znění platná k 1. 1. 2022*. Praha, Česko: GRADA Publishing, a.s.
- Měšec.cz (2022, 3. října). *Měšec.cz. Váš průvodce finančním světem*. <https://www.mesec.cz/clanky/povinne-odvody-2023-nove-zalohy-i-vyssi-limit-pro-ucast-zamestnancu-na-pojisteni/>
- Ministerstvo financí ČR (2022, 19. října). *Ministerstvo financí*. <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/hospodareni-systemu-duchodoveho-pojisten>
- Ministerstvo financí ČR (2021, 30. srpna). *Ministerstvo financí*. <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/soukrome-penzijni-systemy/iii-pilir-doplnekove-penzijni-sporeni-a-p/penzijni-spolecnosti>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí (2020, 10. leden). *MPSV*. <https://www.mpsv.cz/duchodove-pojisteni>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí (2022, 19. leden). *MPSV*. <https://www.mpsv.cz/socialni-pojisteni>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí (n. d.). *MPSV*. <https://www.mpsv.cz/socialni-pojisteni>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí (2019, 27. května). *MPSV*. https://www.mpsv.cz/documents/20142/968647/Treti_pilir__uvodni_pilir_-_podklady.pdf/683dcc60-81a7-e9ab-af49-b0b8af633f01
- Ministerstvo zahraničních věcí České republiky (2022, 8. prosince). *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky*. https://www.mzv.cz/stockholm/cz/ekonomika_a_obchod/prace_a_podnikani_ve_svedsku/mzda_ve_svedsku.html
- Money.cz (2023, 20. ledna). *Účetní software Money S3 – jednoduchý a spolehlivý program*. <https://money.cz/novinky-a-tipy/dane/penzijni-pripojisteni-roce-2020-dosahnete-statni-prispevek-slevu-dani/>
- Nahodil, F. (2009). *Veřejné finance v České republice.*, Plzeň, Česko: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
- Novinky.cz (2022, 31. prosince). *Novinky.cz. Nejčtenější zprávy na českém internetu*. <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-senioru-v-cesku-pribylo-nejmene-za-posledni-desetileti-40418736>
- Ochrana, F., Pavel, J., & Víték, L. (2010). *Veřejný sektor a veřejné finance*. Praha, Česko: GRADA Publishing, a.s.
- Peková, J., Jetmar, M., & Toth, P. (2019). *Veřejný sektor, teorie a praxe v ČR*. Praha, Česko: Wolters Kluwer.
- Peníze.CZ a dodavatelé (2022, 30. srpna). *Peníze.cz. Největší web o financích na českém internetu*. <https://www.penize.cz/starobni-duchod/436303-nova-cisla-o-duchodech-sedmnact-lidi-bere-pres-70-tisic-mesicne>

Peníze.CZ a dodavatelé (2022, 15. března). *Peníze.cz. Největší web o financích na českém internetu*. <https://www.penize.cz/starobni-duchod/430573-jak-se-pocita-duchod-co-ovlivnuje-kolik-dostanu#duchodovy-vek>

Peníze.CZ a dodavatelé (2001, 6. prosince). *Peníze.cz. Největší web o financích na českém internetu*. <https://www.penize.cz/investice/14572-penzijni-system-ve-svedsku>

Pollnerová, Š., Holub, M., Mikušková, M., Šlapák, M., & Suchomelová, M. (2008). *Charakter nositelů důchodového pojištění*. Praha, Česko: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.

Prčík, T. (2002). *Stavební spoření v kostce*. Brno, Česko: ERA.

Rubeš, L. (2013). *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření pro finanční poradce, zaměstnavatele a budoucí důchodce*. Havlíčkův Brod, Česko: Systemia.

Ronda Invest, a.s. (2023, 4. ledna). *Investujte s RONDA INVEST. Nechte své úspory růst*. <https://rondainvest.cz/media/jake-nas-ceka-stari-duchody-penzijni-sporeni-a-investice-pod-lupou/>

Rytiřová, L. (2013). *Důchodový systém v České republice*. Olomouc, Česko: ANAG.

Scherman, K. G. (1999). *The Swedish Pension Reform*. Geneva, Switzerland: ILO.

Schwarzová, P. (2007). *Vhodnost zavedení NDC důchodového systému v České republice* [Disertační práce, Masarykova univerzita]. Informační systém Masarykovy univerzity. https://is.muni.cz/th/h28vb/NDC_disertace_SchwarzovaP_071121_final_IS.pdf

Slezská univerzita v Opavě (n. d.). *Vzorce Finanční a pojistná matematika*. https://is.slu.cz/el/opf/zima2020/FIUBKFPM/2197073/Vzorce_Financi_a_pojistna_matematika.pdf

Srovnávač.cz (n. d.). *Srovnávač.cz. Spolehlivý srovnávač pojištění*.

Syrový, P. (2012). *Jak si spořit na důchod. Zorientujte se v důchodové reformě*. Praha, Česko: GRADA Publishing, a.s.

Škvára, M. (2016). *Doplňkové penzijní spoření...v otázkách a odpovědích*. Praha, Česko: Repteam Praha.

Vostatek, J. (2016). *Penzijní teorie a politika*. Praha, Česko: C. H. Beck.

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (1995). <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-155>

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (1992).

Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření (2011).

Zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření (2011).

Zákon č. 397/2012 Sb., o pojistném na důchodovém spoření (2012).

Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem (1994).

Zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření (1993).

Seznam tabulek

Tab. 1: Výhody a nevýhody (rizika) základních metod financování penzijních systémů	12
Tab. 2: Potřebná doba pojištění.....	19
Tab. 3: Sazby pojistného na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti pro jednotlivé poplatníky za rok 2023 (v %).....	26
Tab. 4: Redukční hranice pro rok 2023	27
Tab. 5: Rozdíl mezi I. a II. pilířem z hlediska plateb	29
Tab. 6: Státní příspěvek dle výše příspěvku účastníka.....	38
Tab. 7: Porovnání demografického vývoje a důchodového věku u mužů a žen k roku 2021	41
Tab. 8: Srovnání českého a švédského důchodového systému	49
Tab. 9: Parametry modelových situací pro vybrané finanční produkty	53
Tab. 10: Spoření na stáří v rámci doplňkového penzijního spoření formou měsíčního vkladu po dobu 30 let.....	55
Tab. 11: Jednorázová výplata penze	55
Tab. 12: Spoření na stáří v rámci doplňkového penzijního spoření formou měsíčního vkladu po dobu 10 let.....	57
Tab. 13: Jednorázová výplata penze	57
Tab. 14: Spoření na stáří v rámci doplňkového penzijního spoření formou měsíčního vkladu po dobu 5 let.....	59
Tab. 15: Jednorázová výplata penze	59
Tab. 16: Daňové zvýhodnění státního příspěvku	61
Tab. 17: Spoření na stáří do podílových fondů formou měsíčního vkladu po dobu 30 let.	65
Tab. 18: Spoření na stáří do podílových fondů formou měsíčního vkladu po dobu 10 let.	67

Tab. 19: Spoření na stáří do podílových fondů formou měsíčního vkladu po dobu 5 let...	68
Tab. 20: Spoření na stáří v rámci ukládání na spořicí účet formou měsíčního vkladu po dobu 30 let	72
Tab. 21: Spoření na stáří v rámci ukládání na spořicí účet formou měsíčního vkladu po dobu 10 let	73
Tab. 22: Spoření na stáří v rámci ukládání na spořicí účet formou měsíčního vkladu po dobu 5 let	74
Tab. 23: Porovnání jednotlivých finančních produktů pro modelový příklad 1	79
Tab. 24: Porovnání jednotlivých finančních produktů pro modelový příklad 2	80
Tab. 25: Porovnání jednotlivých finančních produktů pro modelový příklad 3	81

Seznam grafů

Graf 1: Výše státní podpory dle ukládané částky (v Kč)	63
Graf 2: Očekávaná hodnota investice po 30 letech při úrokové sazbě 5 % p. a.....	65
Graf 3: Očekávaná hodnota investice po 10 letech při úrokové sazbě 5 % p. a.	67
Graf 4: Očekávaná hodnota investice po 5 letech při úrokové sazbě 5 % p. a.....	69

Abstrakt

Chudáčková, V. (2023). *Finanční zabezpečení na stáří*. (Diplomová práce), Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická, Česko.

Klíčová slova: penzijní systémy, důchodové pojištění, důchodové spoření, doplňkové penzijní spoření, stavební spoření, životní pojištění, spořicí účet, švédský důchodový systém

Diplomová práce „Finanční zabezpečení na stáří“ je zaměřena na jednotlivé varianty zabezpečení se na stáří formou tří vybraných finančních produktů, a to doplňkového penzijního spoření, podílových fondů a spořicího účtu. Cílem diplomové práce je identifikovat jednotlivé varianty zabezpečení se na stáří a porovnat je. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou vymezeny přístupy k problematice financování penzijních systémů, důchodové pojištění jakožto první pilíř důchodového systému, důchodové spoření jakožto druhý pilíř, doplňkové penzijní spoření představující třetí pilíř, jiné možnosti zabezpečení se na stáří a porovnání českého a švédského důchodového systému. Praktická část práce je zaměřena na vytvoření jednotlivých variant modelových příkladů pro zabezpečení se na stáří formou tří vybraných finančních produktů. V dalších podkapitolách je na jednotlivých modelových příkladech demonstrována doba spoření si na stáří po dobu 30, 10 a 5 let a jejich následné zhodnocení.

Abstract

Chudáčková, V. (2023). *Financial security for retirement*. (Master's Thesis). University of West Bohemia, Faculty of Economics, Czech Republic.

Key words: pension schemes, pension insurance, pension savings, complimentary pension savings, building savings, life insurance, savings account, Swedish pension scheme

The Master's thesis "Financial security for retirement" is focused on the individual options of providing for retirement in the form of three selected financial products, namely complimentary pension savings, mutual funds and savings accounts. The aim of the thesis is to identify and compare individual options for retirement security. The thesis is divided into theoretical and practical part. In the theoretical part are defined the approaches to the problem of financing pension systems, pension insurance as the first pillar of the pension system, pension savings as the second pillar, complimentary pension savings as the third pillar, other options for retirement security and a comparison of the Czech and Swedish pension systems. The practical part of the thesis is focused on the creation of individual variants of model examples for retirement security in the form of three selected financial products. In the following chapters are used the individual model examples to demonstrate the duration of saving for retirement for 30, 10 and 5 years and their subsequent evaluation.